

Nicolae Niță

DRUM SPRE LIBERTATE

Editura "*Libertatea*", Jacksonville, Florida, 2025

Tuturor celor care în încercarea lor de a ajunge în Libertate
au fost uciși la granițele României

O călătorie spre Libertate

De la București către vest: jurnal de drum

În ziua de 14 August 1980, cu puține provizii de drum puse de-a valma într'o traistă de merinde militară (era la *modă* în lumea tinerilor), am pornit din București cu scopul clar, dar extrem de riscant: să trec frontiera fraudulos în Iugoslavia, ghidat de o determinare profundă și dorința acerbă de libertate. Ca plan final, de aici urma să mă îndrept către granița Austriei, să găsesc o cale propice de trecere clandestină într'un loc convenabil și astfel să ajung în Occident, părăsind pentru totdeauna lagărul comunist.

Traista de merinde...

Prima etapă a fost Gara de Nord, locul de unde mi-am “cumpărat” cu 5 lei “biletul” de tren de la *Nașu'*, cu destinația Ploiești. *Nașu'* nu era altul decât controlorul de bilete al trenului, care își mai rotunjea și el puțin veniturile, o practică comună în acel timp.

Oprirea la Ploiești

Ajuns la Ploiești, am coborât din tren și, aproape de Gara de Sud, mi-am întâlnit un prieten. În acea seară, am tras în apropierea gării, încercând să-mi adun gândurile și să mă pregătesc pentru următoarele etape ale călătoriei

mele. Dimineăta următoare, odată cu răsăritul, am luat un alt tren care avea să mă ducă la Predeal.

Predeal: printre turiști și muzică frenetică

Predealul mi s'a oferit ca o premieră absolută, un loc unde am petrecut o zi amestecându-mă printre turiști și localnici, încercând să nu atrag atenția asupra planurilor mele. În seara acelei zile, mi-am făcut drum către o discotecă din apropierea gării, unde muzica vibra cu intensitate frenetică. Ritmurile și atmosfera păreau să contrasteze puternic cu planurile mele interioare, dar am folosit acel moment pentru a mă integra și a-mi păstra discreția.

Din Predeal spre Brașov

În acea noapte, am pornit spre Brașov. Ajuns în orașul de sub Tâmpa, dimineăta următoare m'a găsit pierdut pe străzile pline de istorie și farmec. Brașovul m'a primit cu un aer de mister și mi-a oferit momentul necesar pentru a reflecta asupra drumului parcurs până atunci. Aici, am simțit că mă apropii cu pași mici de următoarea etapă a călătoriei mele.

*13 August 1980, cu o zi înaintea plecării,
împreună cu verișorul Florinuș...*

Etapa Sibiu

După Brașov, următorul punct pe lista mea a fost Sibiul, un oraș plin de cultură și tradiție, dar și un loc unde speram să-mi regăsesc echilibrul înainte de a lua decizii finale. În jurul orei 3 după amiază, am descins la gară și am luat un tren care mergea în direcția Sibiului. Cu fiecare kilometru parcurs,

aventura mea prindea contur, iar dorința de a atinge libertatea devenea tot mai intensă.

Ajuns la Sibiu, cu un taxi am pornit de la gară pe Calea Dumbrăvii, îndreptându-ne către campingul din Dumbravă de care aveam cunoștință. În drum, având pe partea stângă Parcul Dumbravei, am trecut de o clădire ce părea a fi închisoare, apoi am ajuns, cred, la o bifurcație unde se găsea un magazin tradițional românesc. În acest loc, probabil destinat turiștilor, puteau fi găsite diverse produse de vânzare, suveniruri și alte lucruri specifice zonei. Am continuat drumul spre stânga, iar în scurt timp am ajuns la ceea ce era cunoscut drept *Campingul Dumbrava*. Știam că era un parc pentru turiști. Un loc idilic și plin de liniște: aici se găseau corturi și căsuțe puse la dispoziție pentru închiriere atât turiștilor, cât și românilor. Am închiriat una dintre aceste căsuțe, nu înainte de a-l mitui pe administrator cu 10 lei, care tot insista că nu are nimic liber până în dimineața următoare. Era aproape de ora 10:30 sau 11 seara. Obosit după o zi lungă, m'am pregătit să mă odihnesc, însă nu mică mi-a fost surpriza când, la scurt timp, am auzit câteva bătăi în ușă. Momentul m'a luat prin surprindere și, cu o oarecare îngrijorare, m'am apropiat de ușă și am deschis. În fața mea se afla o tânără blondă care, deși părea să nu vorbească limba română, încerca să comunice în limba engleză. Printr'o combinație de cuvinte și gesturi, mi-a făcut semn să o urmez spre o altă căsuță, indicând una spre dreapta, pe care am identificat-o ulterior ca fiind numărul 8, chiar vis-à-vis de a mea.

Privind spre căsuța respectivă, am decis să o urmez, deși cu un sentiment de incertitudine. Pe măsură ce ne apropiam, locul părea învăluit într'un aer de mister, iar gândurile mele oscilau între curiozitate și precauție. În acele momente, fiecare detaliu al împrejurimilor mi se impregna adânc în memorie, marcat de intensitatea experienței și de dorința de a înțelege ce urma să se întâmple.

Pe mica terasă, o altă tânără se legăna într'un șezlong. În fața ei, se deslușeau în lumina oarbă sticle de bere, aparent de marcă străină. Gesturile ei, pline de curtoazie, îmi sugerau să mă apropii. Ambele fete erau poloneze, după cum am aflat, turiste sosite în România de câteva zile cu mașina (un fel de Fiat liliputan), în drum spre mare.

Acea noapte s'a transformat într'un moment neașteptat de prietenie, în ciuda faptului că limbile noastre diferite ne limitau conversațiile. Sticlele de bere poloneză au devenit un catalizator pentru veselie, iar râsetele noastre, mai mult în surdină, au umplut liniștea misterioasă a Dumbavei. Jocurile de mimă și gesturile improvizate au creat o atmosferă aparte, eliminând orice barieră culturală sau lingvistică. Nu eram singurii care petreceam în noapte. Până aproape de ivirea zorilor, am împărtășit povești pe care poate nici măcar nu le înțelegeam complet, dar care ne conectau într'un mod profund deosebit.

Când liniștea tăcută a nopții a început să fie treptat înlocuită de cântecul păsărilor din zori, am simțit oboseala strecurându-se subtil, dar am continuat să ne bucurăm de momentele efemere. În cele din urmă, cu un sentiment de mulțumire și pace, ne-am îndreptat fiecare la paturile noastre, iar eu am păstrat în minte această noapte ca pe o amintire aparte, în mijlocul unei călătorii marcate de incertitudini.

M'am odihnit puțin reflectând asupra drumului lung pe care îl aveam în față, iar spre prânz, după un scurt tur al orașului, am ajuns în fața hotelului Continental, unde, pe atunci, mai în jos, se afla un mare magazin general, cu de toate. Parcă avea și un nume, dar astăzi nu îmi aduc aminte de el (Dumbrava?).

Lipsit de resurse financiare suficiente, am încercat să găsesc o modalitate de a-mi suplimenta banii. Norocul mi-a surâs când am ajutat doi oameni mai în vârstă să încarce și să descarce un frigider și alte obiecte grele. Ca răsplată, aceștia mi-au oferit 25 de lei, o sumă mică dar esențială pentru următorul pas al călătoriei mele.

Deva – Reșița

Seara, am părăsit Sibiul și m'am îndreptat spre Deva. Cu *Nașu'* am convenit toate călătoriile în afara acesteia din Sibiu. Pe cursă se afla un supracontrol și omul nu a îndrăznit să-și asume riscul. După o scurtă oprire în Deva, timp în care am urcat la Cetate strecurându-mă cu grije prin oraș, am reluat

călătoria mai departe către Reșița. În gara din Caransebeș, trenul a stopat circa 10-15 minute. Câțiva pasageri, cunoscători ai traseului, s'au dat jos să fumeze; am făcut și eu același lucru: în latura din dreapta a peronului, tocmai spre capătul unde se găsea locomotiva, se deslușea o patrulă de miliție în discuție amicală cu impiegatul gării. Nu păreau prea interesați de pasagerii coborâți. Am răsuflat ușurat abia în momentul când trenul a șuerat de plecare și s'au închis ușile, observând că patrula a rămas pe peron.

Fiecare pas al călătoriei mele era încărcat de riscuri, dar și de speranța libertății, dincolo de granițele care încercau să-mi limiteze visurile. Eram cuprins și de o stare de tensiune interioară, știind cât de aproape eram de frontieră odată ajuns la Reșița: de aici mă despărțeau aproximativ 25-30 de kilometri.

Călătoria în întregul ei a fost lungă și obositoare! Precaut, am evitat să atrag atenția asupra mea, limitându-mă să stau mai tot timpul în picioare la capătul vagonului, în spațiul către ușile de ieșire.

Am ajuns în Reșița aproape de miezul nopții. N'au fost dificultăți la ieșirea din gară, lipindu-mă de un grup mai compact de călători. M'am depărtat iute de zonă și am căutat să rămân cât mai ascuns, evitând orice loc care ar fi putut să atragă atenția. Străzile înguste și întortocheate păreau să se adune în semicercuri, ducând toate către o piață centrală, unde șerpuia un râu liniștit. Aici se afla autogara orașului, nodul de unde porneau oamenii în călătoriile lor către diverse destinații din împrejurimi, ori veneau în oraș din aceste localități.

Până în zori, m'am strecurat prin punctele mai retrase ale orașului, încercând să înțeleg ritmul locului și să-mi planific următorii pași. N'am întâlnit nici un milițian! Auzisem de o comună numită Grădinari și care se afla foarte aproape de graniță. Inițial, acesta era planul, să ajung la Grădinari și de acolo să mă orientez în partea cealaltă. Totuși, aflasem și de riscuri, anume că în apropierea frontierei se găseau patrule care controlau actele pasagerilor. Bineînțeles, suspecti erau toți aceia care veneau din alte puncte ale țării, fără niciun scop care să le dovedească prezența acolo. M'am gândit și la o alternativă.

Lumina dimineții m'a găsit pregătit: am decis, cu tot riscul, să iau unul dintre autobuzele ce aveau ruta spre comuna Dognecea, o localitate către graniță,

dar nu chiar atât de apropiată: se afla cam la jumătatea distanței. Scuteam din drumul lung și greu mulți kilometri.

Încep să se observe ici și colo oameni care se încrucișează grăbiți, în drum către locurile de muncă. Prind tot mai mult curaj și încredere! Sunt lângă perimetrul zonei centrale: un loc deschis, o esplanadă cu o fântână arteziană la mijloc, apa țâșnește anemic, bănci de lemn, câteva blocuri noi în jur, un magazin general. Își fac apariția și câțiva măturători cu nelipsitele tomberoane. Începea cu adevărat o nouă zi.

Pe o străduță apropiată, observ un „expres cu autoservire” deschis. Intră oameni și ies, aproape în același ritm! Intru și eu, confident... Aștept la coadă cam cinci minute și am noroc de două ouă prăjite și două chifle tari. Personalul localului este încă în stare de somnolență, se mișcă încet, dar consumatorii (unii dintre ei), încercă să-i trezească și să le facă reproșuri că durează prea mult așteptarea, pentru că „*ei stau de vorbă în spate!*”. „- *Haide băi, nu mai e ouă deloc!*” - zice unul la coadă. Sare altul, încurajat și el de oportunitate să se pronunțe: „- *Vă bateți joc de lume!...*” Sunt la aceeași masă cu doi oameni care aprobă tacit din cap, apoi vorbesc așa, parcă să aud și eu: „- *Așa e dom'le! Are dreptate!*” Un nene frumos, bine prins la trup, intervine și el din spate: „- *Stați to'arăși la rând, că oamenii muncesc din greu...*” Nimic ieșit din tipar!

Comesenii pleacă! Alții, cu tăvile în mână vânează după locuri, după o masă liberă... Plec și eu și mă pierd pe o alee. Nu departe, văd un centru de pâine cu lacto-bar. Stau un pic la coada lungă care nu se mișcă, merg în față și mă adresez vânzătoarei că vreau doar să cumpăr un pachet de grisine. Spre nemulțumirea unora, care așteaptă ordonați „*să vie mașina cu pâine*” și care își închipuie că eu *m'am infiltrat în față* și conversez discret cu vânzătoarea, încep să vocifereze: „- *Ce te bagi dom'le în față?! N'ai rușine?*”... Da! Nu e ușor să stai ca un tipar, unul în spatele celui alt, și să nu fii frustrat că alții își creează avantaje. Într'un fel, mă durea neînțelegerea oamenilor, dar era deja un tipic obișnuit. Pe mine, personal, nu mă afecta. Ies sub privirile dezaprobatore ale celor care stau la coadă și îmi caut de drum. Mai jos, dau de o Tutungerie unde cumpăr mai multe pachete de țigări „*Carpați*” fără filtru.

Vagabondez în jurul zonei centrale, fumez și aștept. Sunt puțin încordat în fața celor ce aveam de făcut. Plecau mașini de călători și se pierdeau în direcții diferite. Devenisem nerăbdător! Am traversat podul din apropierea Autogării unde se găseau aliniate câteva autobuze pentru curse și m'am orientat după casa de bilete. Circumspect, mai întâi am încercat să identific dacă au loc controale ale pasagerilor ce plecau la rându-le în localitățile aflate spre sud, către graniță. Iată mașina de Bocșa, gata să pornească: nici un fel de control! Am cumpărat bilet de călătorie cu destinația Dognecea...

Dognecea

La ora 10:30 pleca autobuzul, așa că am urcat și am găsit un loc în spate, lângă doi oameni, cu puțin trecuți de prima vârstă, care se întorceau dintr'o vizită la feciorul lor în oraș, după cum mi-au povestit. Iscoditori, m'au întrebat unde merg. Le-am înșirat o mică poveste: subsemnatul, eram din Reșița, în vacanță, și mergeam la un prieten, Nelu. - Al cui? – că erau mai mulți Ioni prin comună. Nu știam și oamenii mi-au înșirat pe cei câțiva de care aveau ei habar. Doi dintre ei chiar erau „la școale” în Reșița. Nu eram sigur care dintre cei doi, am adăugat că „stă undeva la margine”, așa că discuția s'a abandonat. – O fi „din țigănie” - și-a dat cu părerea până la urmă bărbatul, rezolvând problema; și așa a rămas. În sfârșit, pornim, și nu după mult timp ieșim din oraș! Călătoria e plină de tensiune, dar și de speranță. Privesc în liniște pe geam și meditez. Simt că Libertatea e aproape, la doar câțiva kilometri distanță.

Drumul spre Dognecea, pietruit și plin de hârtoape, a început cu peisaje de o frumusețe liniștitoare: o câmpie nu prea întinsă la dreapta, apoi dealuri mai mici sau mai înalte, unele acoperite cu vegetație sălbatică, altele cu Petece de pădure dese ce păreau să ascundă secrete nespuse. Fiecare kilometru parcurs mă purta mai aproape de graniță, iar priveliștea mă îmbărbăta, trezindu-mi o mică licărire de optimism.

Autobuzul a făcut două escale până să ajungem la Dognecea, iar timpul părea să curgă cu o lentoare ciudată, aproape ritualică. La intervale, se vedeau

sălașurile oamenilor din zonă, nutrețuri cosite și strânse în căpițe, iar casele lor simple și îngrijite, păreau să reflecte o viață tihnită, ancorată în natură. Fiecare detaliu al acestor locuri îmi oferea un moment de respiro înaintea următorului pas al călătoriei mele pline de tensiune, dar și de speranță. Am ajuns în jurul orei 12...

În Dognecea, autobuzul a oprit mai întâi în partea de sus a comunei unde mi-am luat la revedere de la cei doi, iar apoi ne-a lăsat la destinația finală, în celălalt capăt. Cei rămași au coborât și s’au răsfirat rapid pe străzile din apropiere, fiecare urmându-și propriul drum către casă. Am coborât și eu, ultimul... Șoferul, cu o sticlă în mână, s’a îndreptat către o fântână apropiată. Nu m’a iscodit cu privirile. Câțiva pasageri își făceau de-acum loc în autobuz, către Reșița.

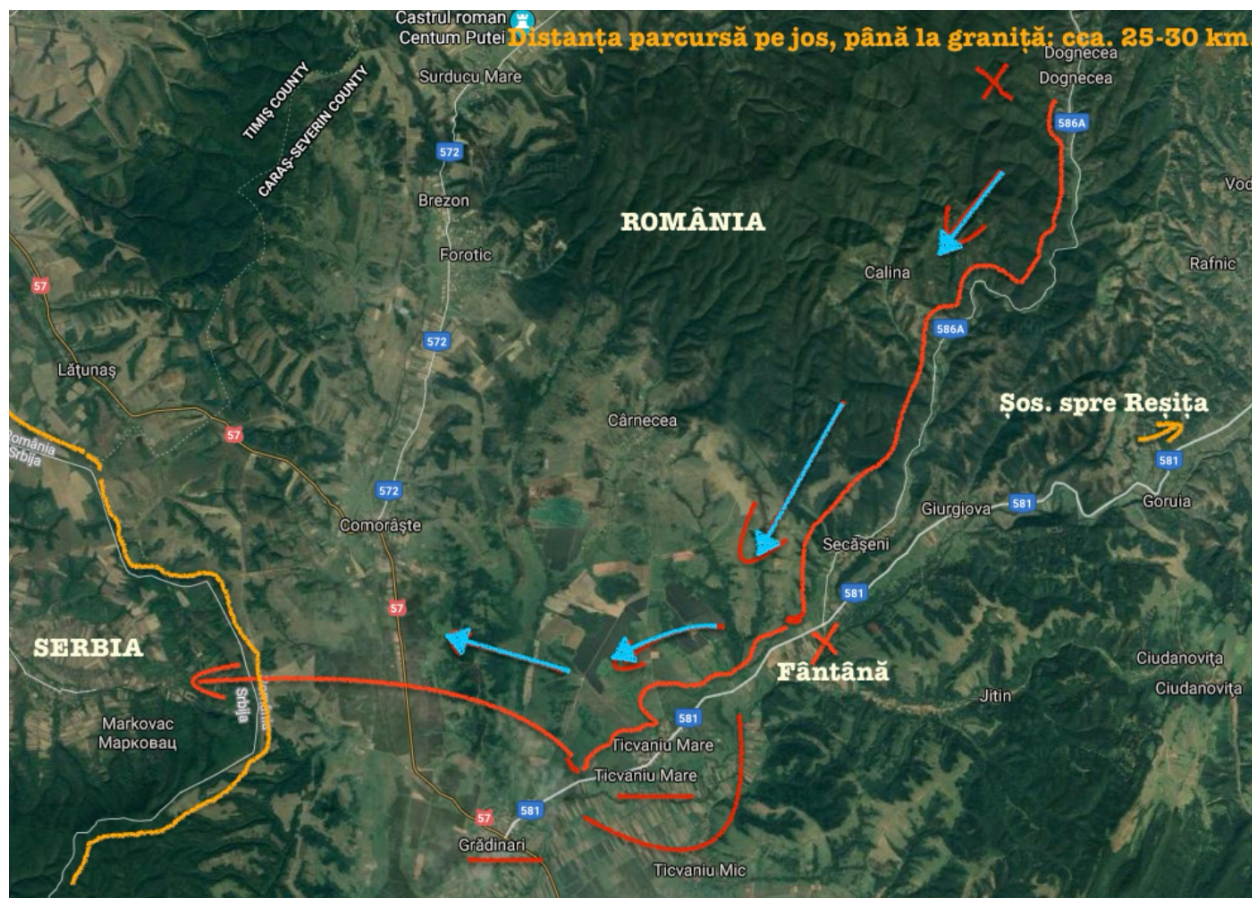
Părăsind Dognecea, pășind pe drumul pietruit ce ieșea din comună către sud-est, am rămas singur, cu gândurile mele. Aerul era proaspăt, iar liniștea locului părea aproape solemnă, ca un preludiu al momentului ce urma să vină.

Cu fiecare pas, mi se părea că pădurile din apropiere mă chemau, promițând adăpost și protecție. Peisajul își dezvăluia frumusețea sălbatică nealterată, iar drumul pietruit șerpuia printre dealurile acoperite până sus de codrii verzi din jur. Eram cuprins de o senzație ciudată, un amestec de teamă și determinare, dar privirea spre orizont îmi amintea scopul pentru care pornisem: libertatea, care părea tot mai aproape.

Am urmat drumul, încercând să mă depărtez cât mai repede de locul unde coborâsem din autobuz. În mintea mea persista acea senzație ciudată, cum că opririle anterioare ar fi putut să fie puncte de verificare, de control al actelor. Totuși, norocul mi-a surâs: niciun oficial, nicio întrebare, nicio legitimație cerută. Rămâneam liber și neobservat.

Am mers astfel câteva ore pe drumul care părea că duce în necunoscut și nu se mai termina. Parcursesem mulți kilometri până aici. La un moment dat, relieful înălțimilor s’a schimbat și am zărit într’o parte niște case răsfirate. Le-am depășit și mi-am urmat calea. Un sfert de oră și ceva mai înainte am început să disting o șosea asfaltată care intersecta drumul pietruit. Pomi bătrâni și groși aliniau de-acum în ambele părți drumul drept pe care

pășeam, creați parcă să ghideze pașii celor care treceau pe acolo. Un aer de solemnitate învăluia locul, ca o invitație tăcută să continui fără teamă.

Întreg traseul parcurs din comuna Dignecea și până la graniță...

Aproape de șosea, am întâlnit patru persoane care veneau din direcția opusă, îndreptându-se probabil către localitatea pe care o trecusem doar cu puțin timp înainte. Chipurile lor păreau calme, iar mersul lor, liniștit. Ne-am salutat simplu, ca între străini, după care fiecare și-a continuat drumul. Era un moment trecător, dar care, în acel context, îmi părea semnificativ: întâlniri scurte, dar care confirmau că eram încă în siguranță.

Cu pași hotărâți, m'am îndreptat spre șoseaua principală. Fiecare pas mă apropia de limita care mă despărțea de libertate, acea graniță invizibilă dar atât de puternică în mintea mea. Aerul răcoros îmi aducea un strop de claritate, iar peisajul din jur — dealuri domoale, pomi și câmpuri ce se întindeau până departe — părea să îmi aline frica și să-mi întărească

speranța. Eram aproape. Libertatea râvnită îmi da curaj, cu toate consecințele care puteau decurge în cazul unui eșec, chiar și prețul vieții.

Ajuns la bifurcația cu șoseaua, pe partea cealaltă am observat o fântână. Era o prezență binevenită. Cuprins de sete, am traversat șoseaua cu grijă, privind în stânga și în dreapta, de parcă orice mișcare putea atrage priviri indiscrete. Nu era nimeni în jur! Câteva mașini rare pe șosea, în drumul lor.

Apa rece din fântână a fost o adevărată binecuvântare. Mi-am răcorit fața, m'am spălat pe mâini, iar stropii reci mi-au reînviat simțurile. În acea clipă, liniștea pădurii din jur și prospețimea apei m'au făcut să uit pentru o secundă tensiunea drumului.

După ce m'am reîmprospătat, m'am retras înapoi în colțul pădurii, ferit de orice priviri curioase. Acolo, printre copaci, timpul curgea altfel. Așteptam lăsatul serii, momentul în care întunericul părea să ofere protecție, o mantie care să mă învăluie și ascunde pentru a trece neobservat.

Privirea mi-a fost atrasă de un indicator pe marginea drumului: spre dreapta, scria "Ticvaniul Mare", iar mai departe "Ticvaniul Mic". Două comune ce, probabil, precedau ultima oprire înainte de graniță. Aceste nume purtau o rezonanță aparte, o geografie a speranței, dar și a incertitudinii. Eram aproape, dar fiecare pas înainte părea să fie însoțit de o greutate invizibilă: teamă și așteptare, împletite cu o dorință arzătoare de libertate.

Pădurea tăcea; doar foșnetul frunzelor mi-era martor. Știam că, undeva, dincolo de graniță, mă aștepta răspunsul la toate întrebările mele, acea izbăvire pe care o căutasem atât de mult. Cu inima plină de speranță, dar atent la fiecare zgomot din jur, am rămas pe loc, pregătit să-mi continui drumul când momentul potrivit s'ar fi arătat.

Drum în noapte

După lăsarea serii, am decis să părăsesc adăpostul pădurii și să continui drumul paralel cu șoseaua ce ducea către Ticvaniul Mare, Ticvaniul Mic și apoi Grădinari. Conștient de necesitatea discreției, m'am străduit să rămân

cât mai departe. Pășeam în noapte și aerul nopții devenea tot mai rece, iar umbrele copacilor pierduți în urmă, păreau să danseze sub clarul de lună, însoțindu-mi fiecare pas.

Cu gândurile năpădite de întrebări în fața drumului necunoscut, am fost brusc întrerupt de un lătrat puternic ce părea să vină din depărtare. Apoi, în liniștea aproape absolută, am auzit alte lătrături, din ce în ce mai aproape, urmate de un cor de clopote care răsunau haotic.

Era clar: undeva în apropiere se afla o turmă de oi. Ochii mi s'au îndreptat febril în căutarea unui adăpost sau a unui loc unde să mă pot ascunde, dar în jur nu era decât întunericul pădurii de-acum depărtate și câmpurile învăluite în ceața nopții.

Am simțit cum adrenalina îmi inundă corpul în momentul în care câinii păreau să se apropie cu o viteză amețitoare. Lătrăturile lor deveneau tot mai clare și amenințătoare, iar în mintea mea se năștea o singură idee terifiantă: nu aveam nimic cu care să mă apăr. Picioarul meu ezita să mai pășească înainte, iar teama de a fi descoperit se amesteca cu o frică viscerală de a fi atacat. Aveam doar traista de merinde, dar nu-mi făceam speranțe prea mari că mă pot apăra.

Apoi, într'un moment care părea desprins dintr'un vis, din depărtarea întunericului s'a auzit un glas puternic și hotărât. Era ciobanul turmei, care le striga să se oprească și să se întoarcă la turma de oi. A urmat un fluierat clar și poruncitor către câini, iar aceștia, de parcă ar fi înțeles totul, s'au potolit treptat. Lătrăturile lor au scăzut în intensitate, iar talăngile de la gâturile oilor au rămas singurele sunete care îmi învăluiau auzul.

Încă tremurând, am rămas nemișcat, ascuns parcă de umbra pământului unde m'am ghemuit. Talăngile sunau ca niște ecouri îndepărtate ale unui pericol trecut. Eram, poate, la câteva sute de metri de Ticvaniul Mare, dar în acel moment, așezarea părea mai departe decât oricând. M'am întrebat dacă această întâlnire neașteptată era un avertisment sau doar un alt obstacol pe drumul meu spre libertate. Am așteptat ca liniștea să se reinstaleze înainte de a-mi continua călătoria, cu inima încă bătând nebunește, dar cu o hotărâre reînnoită de a ajunge la destinație.

Cuprins de oboseală, am înconjurat Ticvaniul Mare la o oarecare distanță, încercând să evit orice contact direct cu localnicii. Pe măsură ce pașii mă purtau în acest înconjur, am observat cum drumul părea să se contopească cu Ticvaniul Mic, în continuare. Din depărtare, acordurile stridente ale unei petreceri răsunau în întuneric, spărgând liniștea nopții. Era o nuntă, iar energia voioasă a sărbătorii părea să se răspândească în aer, amestecându-se cu întunericul nopții.

Drumul parcurs de la Ticvaniul Mare și până la granița cu Iugoslavia...

Eram aproape în cealaltă margine, doar câteva ulițe până în capătul comunei, când am decis să mă strecur pe una din ele chiar în șoseaua principală care traversa așezarea, mizând pe faptul că agitația sărbătorii nu va atrage atenția asupra prezenței mele. Ajuns pe șoseaua principală, am mers precaut câțiva zeci de metri, observând oamenii care, pe partea cealaltă a ei, veneau sau plecau de la nuntă. Erau fețe vesele, cu haine colorate și zâmbete largi, iar

sunetele râsetelor și ale conversațiilor păreau să-mi facă drumul mai tensionat. M'am oprit brusc când am văzut mai sus câțiva trecători apropiindu-se. Erau la ceva distanță, totuși am simțit nevoia urgentă să mă ascund. Având timp suficient, m'am deplasat spre un intrând pe care doar îl trecusem și am înaintat circa 20 de pași în semiîntuneric, punându-mă la adăpost de privirile curioase ale sătenilor.

Am stat nemișcat, ascultând zgomotele pașilor și fragmentele de conversație care se estompau treptat. Când liniștea s'a reînstatat, am ieșit și mi-am reluat călătoria, de această dată cu mai multă prudență. Nu am mai întâlnit pe nimeni în restul drumului până la ieșirea din comună. La stânga, un semn indica Ticvaniul Mic.

Am ieșit din Ticvaniul Mare, așinându-mă paralel, din prudență, la 15-20 de metri de marginea șoselei care mergea și se continua către comuna Grădinari. Cu fiecare pas, simțeam cum distanța către destinația mea se reducea, însă oboseala și tensiunea drumului continuau să mă apese.

Pășeam cu precauție de-a lungul unui gard de plasă, fiecare sunet al pașilor mei amestecându-se într'un ritm aproape hipnotic cu adierea ușoară a frunzelor sub lumina palidă a lunii. În dreapta, în semiîntunericul nopții, misterioase, se deslușeau rândurile unei livezi. Pomi înalți se desfășurau într'o simetrie stranie, ca și cum ar fi fost martori tăcuți la fiecare mișcare a mea, conduși în aceeași direcție spre Grădinari.

Trecusem circa 200 de metri, când liniștea nopții a fost tulburată de sunetul înconfundabil al unui motor. O mașină se apropia, farurile ei luminând șoseaua în bătaia lor din direcția Ticvaniul Mare către Grădinari. M'am lipit de gardul din plasă, încercând să îmi ascund silueta și să observ ce se întâmplă, dar ce am descoperit mi-a tăiat respirația. La câteva sute de metri în fața mea, un post de control al grănicerilor se contura în lumina farurilor. Erau doi soldați în uniforme, iar șoseaua era blocată de o barieră improvizată, peste care flutura un fanion. Șoferul mașinii a fost legitimat rapid, iar atmosfera părea încărcată de o tensiune palpabilă.

M'am oprit, nedorind să fac niciun pas care să mă trădeze. Drumul înainte era acum o capcană evidentă, iar posturile de grăniceri erau un obstacol ce îmi puneă la încercare planurile. M'am ghemuit la marginea gardului,

ascultând dialogurile scurte dintre grăniceri și șofer, încercând să îmi adun gândurile. Trebuia să găsesc o cale de a ocoli această barieră fără a fi descoperit. În acea clipă de introspecție, gândul mi-a sărit imediat la livada care se întindea parcă fără sfârșit doar la câțiva pași. Era singura soluție pe care o aveam, refugiu și șansă de a continua fără a atrage atenția.

Cu inima bătând nebunește, m'am întors spre gardul de plasă, hotărât să găsesc o modalitate de a mă strecura în siguranța oferită de pomii livezii. Sentiment efemer de protecție și speranță. Drumul spre Grădinari era încă înaintea mea, și, deși obstacolele păreau mai mari ca oricând, dorința de libertate mă împingea să merg mai departe, cu fiecare pas calculat și fiecare decizie cântărită cu atenție.

O singură soluție exista: sar gardul și mă pierd în livada alăturată. Am așteptat câteva secunde, ascultând cu atenție zgomotele din jur, încercând să mă asigur că soldații nu erau atenți. Mi-am adunat curajul și cu o hotărâre neașteptată, chiar în momentul când am auzit zgomotul mașinii pornite, am escaladat gardul. Cu o mișcare rapidă, am sărit în partea cealaltă, aterizând pe pământul moale.

Frunzele pomilor foșneau ușor în adierea nopții, iar întunericul dens din livadă mă înghițea ca un adăpost binevenit. Am început să merg cu pași grăbiți, dar atent calculați, către vest, ghidat de instinct mai mult decât de orice repere clare. Trecusem aproximativ un kilometru, iar respirația mea devenea tot mai lină pe măsură ce mă depărtam de zona periculoasă.

În cele din urmă, am ajuns într'o mică pădurice. Aici, liniștea era aproape desăvârșită, întreruptă doar de sunetele nocturne ale naturii. Era un refugiu temporar, dar extrem de necesar. Am simțit pentru prima dată că puteam să mă opresc și să-mi trag sufletul. M'am ghemuit sub coroana unui copac bătrân, încercând să-mi recuperez energia.

Noaptea părea interminabilă, iar oboseala mă îndemna să rămân pe loc. Granița, însă, era la circa trei kilometri distanță, iar gândul că libertatea mă aștepta, mă împingea să nu renunț. M'am întrebat dacă voi avea forța de-a continua, dar, pentru moment, am ales să mă odihnesc, lăsând întunericul să-mi ofere o clipă de siguranță.

Frigul părea să pătrundă prin fiecare strat de îmbrăcăminte, iar tremurul, ca o pulsație continuă, îmi amintea că eram vulnerabil. Încercam să-mi controlez respirația, să-mi liniștesc mintea, dar gândurile îmi zburau neconținut la grăniceri, la obstacolele ce se ridicau între mine și libertate. Fiecare foșnet al frunzelor părea să fie amplificat de liniștea nocturnă, transformându-se în ecouri fantomatice care îmi creșteau starea de neliniște.

Am strâns genunchii la piept, încercând să păstrez cât mai multă căldură, dar adierea nopții părea să-mi fure tot ce mai aveam. M'am gândit să mă ridic și să continui, să nu mai pierd timp, dar oboseala îmi trăgea corpul într'o stare de moleșeală imposibil de ignorat. Mi-am frecat palmele și fața, încercând să alung amorțeala, dar nu era suficient. Frigul părea să fie mai mult decât o stare fizică – era o manifestare a temerii, a îndoielii, a sentimentului că poate drumul pe care l-am ales mă va duce la pierzanie.

Dincolo de toate acestea, o altă emoție se lupta să iasă la suprafață: speranța. Granița era aproape. Doar trei kilometri... O distanță mică în comparație cu tot ce traversasem până acum, dar în acel moment părea că mi se întindea ca un abis nesfârșit. M'am gândit la ce mă așteptam de cealaltă parte, la viața pe care speram să o construiesc. Era suficient pentru a mă determina să nu renunț.

Un drum ce pare fără sfârșit

Am hotărât că odihna mea se terminase. M'am ridicat încet, cu picioarele încă tremurând din cauza frigului, și am privit în jur. Lumina palidă a dimineții începuse să-și facă loc printre copaci. Cu pași mici, dar hotărâți, am început să ies din pădurice, pregătit să înfrunt orice obstacole aveau să urmeze.

Ajuns la margine, m'am oprit pentru a analiza terenul din fața mea. În depărtare, am zărit un țăran, cu mișcări precise, lucrând la tăiat de iarbă sau poate la prășit. Verdele intens al vegetației domina peisajul, însă distanța până la prima pădurice de lângă graniță părea copleșitoare. Fiecare pas pe

acest câmp deschis mă expunea riscului de a fi văzut, iar gândul că oamenii din zonă ar putea alerta grănicerii îmi apăsa mintea.

Privirea mi-a căzut pe un drumeag de pământ care șerpuia aproape, flancat de un șanț nu prea adânc și plin de mărăcini ce păreau să ofere protecție prin densitatea lor. Instinctul de supraviețuire mi-a dictat decizia: să mă strecoar prin acel șanț, chiar dacă mărăcinii îmi vor sfâșia hainele și pielea. Am hotărât că era singura cale prin care puteam continua fără a atrage atenția nedorită.

Mi-am strâns hainele cât mai aproape de corp și am pășit cu grijă în șanț, hotărât să îmi păstrez echilibrul printre mărăcinii care-mi agățau hainele fără milă. Cu fiecare pas, simțeam cum natura îmi testa răbdarea și determinarea. Zgomotele lucrului țăranului se auzeau rar în fundal, însoțite de ciripitul păsărilor, și îmi dădeau un sentiment ciudat de separare – o lume pașnică la suprafață, în contrast cu tensiunea mea interioară.

După câteva sute de metri parcurși prin șanț, am reușit să mă apropii de o zonă mai puțin expusă. Frica de a fi văzut îmi accelerase pulsul, dar faptul că distanța până la pădurice scădea cu fiecare pas îmi oferea o motivație tainică. Acolo, la adăpostul vegetației dese, așteptam să regăsesc un moment de liniște care să mă pregătească pentru următorul obstacol ce avea să vină.

Ascuns de vegetație, cu corpul vlăguit, am simțit că acesta era un loc unde puteam să mă opresc fără griji. Nu mai aveam noțiunea exactă a timpului. Mi-am permis câteva momente să observ întreaga zonă, să evaluez dacă sunt în siguranță și destul de ferit în locul ales. Am rămas așa circa 20 de minute, năpădit de furnici și de muștele care zumzăiau continuu în jurul meu. Mi-am ridicat capul de câteva ori să privesc în jur. La ultima otheadă, constat că omul din câmp dispăruse.

M'am ghemuit din nou, cu gândul biciuindu-mi mintea să continui drumul. Alte sute de metri parcurși și mă opresc să-mi trag răsuflarea. Oboseala devenea un obstacol insurmontabil, dar ideea că granița era tot mai aproape îmi alimenta voința. În spatele meu se întindea câmpul deschis, o realitate pe care o lăsasem în urmă cu sacrificiu. Mărăcinii, zgârieturile și frica de a fi descoperit – toate erau acum doar amintiri ce mă împingeau mai departe.

Cu fiecare clipă, încercam să-mi planific următoarea mișcare. Nu puteam rămâne mult timp în șanț, în așteptare; mă gândeam să mă opresc aici, dar așteptarea înserării devenea o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte, întunericul mi-ar fi oferit protecție, dar pe de altă parte, timpul pierdut mă îngrijora. Fiecare secundă petrecută stând pe loc părea să mă apropie de o posibilă descoperire, iar gândul la libertate mă îndemna să mă ridic și să continui.

În cele din urmă, am hotărât să mă bazez pe instinct. Tensiunea și chinul mă împingeau să acționez, să nu dau înapoi. Drumul era încă lung și periculos, dar speranța – acel fir subțire ce părea să strălucească chiar și în cele mai întunecate momente – mă ținea în mișcare. M'am ridicat și, pitulat, am pășit mai departe, lăsând șanțul plin de vegetație a ultimei mele încercări.

Păduricea se apropia cu fiecare pas, iar tensiunea interioară devenea tot mai acută. Simțeam cum fiecare mușchi al corpului îmi protesta mișcarea, oboseala devenind o greutate pe care o căram cu încăpățănare. Trecuse deja de amiază. Frica de a fi descoperit mă ținea alert, fiecare sunet, fiecare adiere de vânt cât de mică, părea să se transforme într'un posibil pericol.

„Codru-i frate cu românul”

Atunci când am pășit pe pământul umbrit al păduricii, am simțit o ușurare neașteptată. Era ca și cum natura mă primea în brațele sale, oferindu-mi adăpost și timp de respiro. Sub coroanele copacilor, ici și colo, se conturau prin frunzișul dens detaliile pătrunzătoare ale razelor de soare. Timpul părea suspendat; eram un călător într'o lume tainică, în care nevoia de a supraviețui și dorința de libertate coexistau într'un echilibru fragil.

Mi-am îngăduit să mă opresc câteva momente, să-mi trag sufletul și să analizez împrejurimile. Am observat semne ce purtau povestea altora care trecuseră pe aici – urme de pași dispersate, o crenguță ruptă, un loc unde poate și alții se ascunseseră temporar. Era ca și cum păduricea aduna poveștile celor care se aventuraseră pe acest drum anevoios, păstrându-le ca martor tăcut al încercării lor.

M'am afundat tot mai adânc în pădurice, simțind cum fiecare pas mă apropia de un nou prag al necunoscutului. Pădurea era așezată pe o mică înălțime; am estimat că, de la un capăt la altul al ei, distanța în lățime era de aproximativ 300 de metri. În partea cealaltă, am decis să mă opresc și să caut un punct de observație. Peste culmi, în depărtare, se conturau mai multe vârfuri de munți unde, ca reper, știam că trebuie să ajung. Erau Munții Vârșetului, peste graniță.

Am ales un pom viguros, cu ramuri robuste care ofereau un sprijin sigur, și m'am urcat cât mai sus, simțind cum perspectiva se schimbă odată cu altitudinea. Mai întâi, am încercat să identific granița. Priveliștea mi-a dezvăluit o vale largă și adâncă ce se întindea dedesubt, străbătută de o șosea, o linie ferată și un canal gol aflat în construcție, fără apă, la câteva zeci de metri. În capătul din dreapta al canalului, un excavator care sta nemișcat, parcă sprijinit de pământ în cupa grea de oțel.¹ Din loc în loc, smârcuri mici de vegetație care se pierd aproape de marginea unei păduri alăturate.

Tot privind, puțin mai sus, în coasta cealaltă, cam pe la jumătate, în stânga, se zărea pichetul de grăniceri. Lângă el, mai jos, doi cai pășteau liniștiți, o imagine paradoxală de calm în mijlocul unui teritoriu tensionat. Mai sus de acest pichet, granița propriu-zisă – doar patru sau cinci sute de metri mă despărteau de ea. Totuși, terenul care se întindea între mine și graniță părea

¹ - Ajuns în Traiskirchen, am aflat o poveste care m'a surprins și mi-a adus un nou strat de înțelegere asupra locurilor și oamenilor care contribuiau, în mod neașteptat, la istoria trecerilor clandestine. Mangea Gheorghe, un bărbat cu o privire blândă dar marcată de experiențe grele, mi-a povestit ceva ce părea mai degrabă o intrigă dintr'un roman. Mi-a spus că șoferul excavatorului pe care îl văzusem lângă canal, alesese el însuși, nu cu mult timp în urmă, să fugă peste graniță. Detaliile poveștii erau relatate cu un lux de amănunte, pentru că, după cum am descoperit, Gheorghe îl cunoștea bine pe respectivul – amândoi lucraseră în zonă, Gheorghe fiind tractorist.

Această mărturie, așa cum mi-a fost spusă, adăuga și ea un alt strat de înțelegere a curajului și disperării. E greu să nu te gândești la ironia situației: un om care, în mod normal, era parte din procesul de transformare a pământului, de creare a unor granițe fizice, hotărâse să traverseze o graniță invizibilă care îi restricționa libertatea. Povestea aceasta îmi dădea un sentiment aparte, ca și cum locurile prin care trecusem și eu, erau impregnate de numeroase alte încercări și visuri de libertate neștiute.

ajutat de o densitate nedescrisă, ca și cum natura însăși se mobilizase să îmi transforme călătoria tot mai grea și provocatoare.

În partea dreaptă, cât puteam să văd, era singurul loc prin care aș fi putut să mă strecor. Observam chiar și traseele pe care patrulele grănicerilor le făceau cu rutină precisă, ca niște umbre mereu prezente. O potecă spre culme, către graniță, alta care se desprinde la stânga și duce către pichet, iar puțin mai sus, tot spre dreapta, o altă potecă care se pierde sub desișul pomilor de pe culme. Aceste descoperiri erau menite să mă îndemne să găsesc o cale, să îmi calculez fiecare pas cu grijă. În acel moment, păduricea, cu toate detaliile dezvăluite, devenea mai mult decât un refugiu – devenea un teritoriu al deciziilor critice, un loc unde voința și adaptabilitatea se întâlneau.

În după-amiaza acelei zile, am observat din marginea pădurii un tren ce mergea spre vest, probabil către Timișoara, și tocmai sus, în creasta dealului, doi soldați coborând pe unul din traseele ce le deslușisem și care se întorceau desigur din misiunea de patrulare, îndreptându-se către pichet. După circa o oră, un alt soldat cu arma pe spate, cobora și el dinspre graniță pe același drum. La un moment dat s'a oprit și a început să scruteze cu binoclul, de la un cap la altul, pădurea în care mă aflam. Și-a reluat apoi drumul liniștit, deși pe mine mă treceau toți fiorii morții și nu știam ce să cred. Nu după multă vreme, în spațiul din fața pichetului, am observat un soldat dezbrăcat până la brâu, care atârna pe o sârmă un tricou alb. Faptul că eu puteam să-i observ fără să fiu descoperit, îmi crea o senzație de încredere.

M'am retras în hățișurile pădurii, la ceva distanță de margine. Era un joc periculos, aproape că mă expuneam, cu toate că îmi plăcea să-mi întipăresc toate amănuntele pe care le credeam relevante. Am rămas în așteptare până când soarele a asfințit. Nerăbdarea pusese cu totul stăpânire pe mine! Încercam totuși să nu mă agit, să fiu calm și să-mi păstrez puterile pentru momentul final.

Timpul de *odihnă* fusese suficient. Cu hotărârea în suflet, am așteptat lăsarea întinericului, iar puțin după ora 9 seara am decis că era momentul să acționez. Planul meu era să cobor în partea dreaptă, să ocolesc pichetul de grăniceri, acolo unde se întindeau niște pădurici la aproximativ 200-300 de

metri, și să mă îndrept în sus, spre graniță, cu speranța că voi reuși să trec de cealaltă parte.

În luptă cu natura

Cu pași calculați, am început coborârea, traversând șoseaua pustie care se întindea paralel cu calea ferată. Văzusem puține mașini care foloseau șoseaua. După câteva zeci de metri am trecut și linia ferată, dar terenul era destul de dificil, mai ales în zona canalului, care încă era în construcție. Am ales partea dreaptă, unde vegetația devenea tot mai densă; urcușul către graniță părea un test al rezistenței. Mărăcini și plante robuste se agățau de hainele mele, încercând parcă să mă oprească. Fiecare pas era o luptă, iar natura mă provoca la fiecare metru parcurs.

În timp ce mă depărtăm de pichetul grănicerilor, atenția mi-a fost atrasă de lătratul strident al unui câine. Sunetul părea să umple noaptea, amplificând tensiunea din aer. M'am oprit pentru o clipă, evaluând situația, și am privit instinctiv către pichetul unde se putea observa o mică luminiță la una din ferestre. Câinele părea să fie un semn de alarmă, un obstacol care îmi testa curajul. Totuși, am decis să continui, strecurându-mă prin hățișurile adânci, cu fiecare mișcare calculată, cu fiecare respirație măsurată. Era ca și cum fiecare element din jur conspira să mă încetinească, dar voința mea era de neclintit.

În cele din urmă, tot oprindu-mă din loc în loc să trag cu urechea la cele din jur, străbătând cu greu vegetația sălbatică ce părea de nepătruns, am ajuns pe creasta dealului. Pe aici credeam că se află granița, dar m'am înșelat. În jos, începea altă vale sălbatică. Dezamăgit, am început să cobor, atent să nu fac zgomot ca și până acum. Peste tot crengi, un covor gros de frunze uscate și mărăcini prin care încerc să mă strecur, pomi mici și mari de care mă prind și mă sprijin. Mai îngustă, valea era însă la fel de adâncă ca și cea prin care trecusem. Aici m'am oprit puțin să mă odihnesc. În fața mea, dealul părea cu mult mai abrupt și dens. M'am cățărat de arbuști ca să-mi pot face loc și cu eforturi considerabile am ajuns la culme. Aproape o oră de eforturi

extenuante, cu mici răgazuri din loc în loc să-mi trag suflarea și să mă orientez. La un moment dat, puțin la dreapta, m'am intersectat cu altă depresiune mai mică și am continuat urcușul. Doar că se orienta invers, către România. Când mi-am dat seama după puțin timp de confuzia făcută, am revenit la locul inițial și mi-am reluat drumul. Alte eforturi inutile...

După mai multe ore de la plecare și aproape dezorientat, reușisem în sfârșit să mă apropiu de marginea graniței. Întunericul, deși protector, era și un adăpost al incertitudinii. Fiecare umbră părea să capete viață, iar fiecare sunet devenea o alertă. Cu toate acestea, nu puteam da înapoi. Libertatea era la mică distanță, iar fiecare provocare întâlnită pe drum era un preț pe care eram dispus să-l plătesc pentru a o atinge.

În noaptea de 23 August 1980...

M'am oprit într'un luminiș unde pomii erau ceva mai mari, pentru a observa ce se întâmplă la graniță. La scurte intervale, luna se ascundea după nori, iar în jur o liniște desăvârșită și apăsătoare. Nu departe, puteam zări siluetele foișoarelor grănicerilor, structuri înalte din metal, cufundate și ele în liniște. Zona curățită care mă despărțea de graniță era și ea clar vizibilă în lumina lunii, o panglică de pământ despuiată de vegetație, ce trasa limita dintre două lumi.

În acea noapte, fiecare sunet și fiecare mișcare căpătau noi semnificații, iar întunericul devenea complice cu gândurile negre care nu-mi dădeau pace. Am rămas în așteptare, cu răbdarea ajunsă la paroxism, ascuns cât mai aproape de marginea luminișului, tot urmărind cu atenție zona în tăcerea nopții, știind că pe-aproape puteau exista patrulă ascunse - ca niște fantome nevăzute - și câinii lor însoțitori care mă puteau adulmeca. Puteam fi descoperit în orice moment, iar acest gând îmi revenea în minte și mă agăsa neconținut, creându-mi o stare de mare neliniște. Aceasta era clipa în care deciziile cântăreau cel mai mult; fiecare gest, fiecare pas era o parte din acest joc de șah al libertății și trebuia să înving până la capăt.

Într'o dilemă de neînțeles

Cu inima chircită de teamă și dominat de o prudență exagerată, nehotărât, pentru prima dată am ezitat să fac vreun pas înainte. Am petrecut aici câteva ore în observare, vegheat de umbrele pădurii și de liniștea apăsătoare a nopții pe cale să treacă. Fiecare foșnet îmi părea o avertizare, fiecare adiere o invitație să rămân nemișcat. Pierdusem noțiunea timpului. Undeva mai sus, nu după mult timp, o patrulă pe un traseu care se depărta de locul unde mă aflam. Nu-i observasem și nici nu le-am simțit apropierea, trecând la câteva zeci de metri mai sus de mine. I-am urmărit și am încercat să-mi imaginez fiecare mișcare, fiecare scenariu posibil. Oare se vor întoarce pe acest traseu?

Noaptea începuse să se stingă într'un semiîntuneric opalescent, iar zorii începeau să coloreze orizontul. Am știut că nu mai am prea mult timp de pierdut. Fiecare secundă putea să mă coste!

În față se contura granița, delimitată clar de panglica de pământ despuiață de vegetație. Foișoarele grănicerilor erau poziționate la o distanță de aproximativ 4-500 de metri unele de altele, ca niște santinele solitare ale unui teritoriu interzis. Mă aflu la mijlocul distanței dintre ele. Am hotărât că trebuie să acționez rapid, să nu mai las nicio umbră de ezitare care să mă oprească. Trebuia să fug, să aleg o cale de trecere și să mă aflu pe partea cealaltă înainte ca soarele dimineții să îmi dezvăluie prezența.

Cu inima bubuind în piept, am început să mă deplasez pe marginea luminișului. Planul meu era clar, însă riscurile păreau să devină tot mai mari cu fiecare metru parcurs. Terenul din față mea, deși gol și aparent ușor de traversat, era un câmp deschis care putea deveni cu ușurință o capcană. Cu toate acestea, nu aveam de ales – libertatea era la doar câțiva pași și nu puteam renunța acum.

Pe măsură ce mă apropiam de graniță, mi-am fixat privirea asupra unui punct de trecere. Picioarele mele se mișcau aproape mecanic, dar mintea mi-era în alertă maximă, analizând fiecare posibilitate. În acel moment, toate deciziile mele, toate calculele și tot curajul acumulat păreau să se concentreze într'un singur lucru: pasul următor.

Distanța dintre cele două pichete de grăniceri mă ghida spre decizia finală. Turelele de observație supravegheau neîncetat terenul gol, ca niște ochi intransigenți. Am respirat adânc, simțind cum aerul încă rece al nopții trecute îmi umplea plămânii și îmi întărea hotărârea. Din luminișul unde mă aflu până la graniță nu erau mai mult de 150 de metri, însă fiecare pas părea să fie un pariu cu propria mea siguranță.

Știam că aveam toate șansele să fiu observat de patrulele de grăniceri sau de posturile soldaților din foișoare aflați la înălțime, iar pericolul suprem era să fiu împușcat pe loc. Trecerea frauduloasă a frontierei nu era doar un act de curaj; era un joc de șah cu moartea. Însă acel sentiment de urgență, de dorință de libertate, era mai puternic decât orice frică ce mă încerca.

Am decis să nu mai ezit. Cu o hotărâre alimentată de adrenalina momentului, mi-am fixat privirea asupra graniței și am pornit, ca un nebun, la fugă. Fiecare pas mă apropia de limitele teritoriale, iar sunetul pașilor pe pământul despuat de vegetație părea că răsună ca un ecou periculos care se amplifică nedorit în liniștea de-aici.

Terenul din fața mea se desfășura ca o linie subțire între două lumi: una a supravegherii constante și alta a speranței. Cu fiecare metru parcurs, simțeam cum inima mi se zbate tot mai tare, alimentată de curajul nebunesc și de disperarea de a reuși. Nu mai era loc de întoarcere – fiecare pas era o declarație de voință și o luptă pentru libertate.

Am ajuns la fâșia greblată, unde pământul părea că duduie sub greutatea pașilor. Nu știam exact câți metri mai aveam de parcurs – poate zece, poate doisprezece – dar iată-mă în fața graniței. Privirea mi-a fost atrasă de o bornă de frontieră solidă de circa 50 cm., pe care se înfruntau două simboluri: tricolorul românesc pe o parte și steagul iugoslav pe cealaltă. Un mic pârleaz, iar în jos, o pădure întinsă și deasă, ca un adăpost verde, promițător. Chiar în dreapta mea, la aproximativ 10-15 metri, am zărit și pichetul camuflat al grănicerilor iugoslavi.

În țarina vecinilor

Cu respirația întretăiată, am trecut încet pe lângă pichet, păstrând o distanță prudentă, presat parcă și de frica aproape ritualică ce mi se întipărise de-acum în minte. Am coborât prin păduricea din față, simțind cum liniștea mi se încleșta în suflet. În orizontul îndepărtat, se profila în lumină Cula Vârșetului de care auzisem și încotro știam că trebuie să mă îndrept.

Coborînd versantul printre pomi și ajungând în vale, în acel moment un mic pârâiaș mi-a apărut în cale – un obstacol natural care părea să fie ultimul bastion înainte de marea libertate, deși trecusem pârleazul în țara vecină. Eram epuizat, dar un amestec de excitație și determinare îmi pulsa prin vene, alimentându-mi voința.

Malul celălalt era la doar 15-20 de metri. Fiecare fibră a corpului meu striga să continui să mă depărtez, să nu renunț. M'am hotărât să traversez râul, ținând traista de merinde pe care o aveam strânsă în mâini deasupra capului, ca un talisman al hotărârii. Pășind în apă, am simțit cum curentul parcă încerca să mă tragă în jos, să mă înghită. Dar, cu o forță născută din disperare și curaj, am reușit să mă împing înainte, să mă smulg din brațele pârâului și să pășesc pe malul celălalt. Mai apoi, am aflat și numele pârâului: Nera.

Ajuns dincolo, am simțit cum libertatea mă îmbrățișează într'un mod aproape palpabil. Acest moment nu era doar o victorie fizică, ci și o declarație a voinței de a-mi stăpâni destinul. Privind înapoi, granița și obstacolele păreau să devină doar umbrele unei lupte lăsate în urmă, iar pădurile din față îmi șopteau promisiuni de nou început.

Am mers câteva sute de metri prin pădure, tot urcând și lăsând în urmă rămășițele pârâului care mi-a testat voința. M'am retras pe o colină ascunsă, unde am găsit un loc ferit pentru a-mi usca hainele și a mă odihni. Deja se făcuse aproape de 8 dimineața, timpul părea suspendat, iar liniștea era întreruptă doar de foșnetul frunzelor și cântecul păsărilor. Trebuia să fiu cât mai de neobservat – fiecare mișcare putea trăda locația mea și transforma visul libertății într'un coșmar.

Din locul de veghe, puteam să observ o comună în depărtare (Marcovăț). Distanța dintre mine și ea era de aproximativ un kilometru și jumătate, poate doi. De acolo se deschidea drumul spre Vârșeț, următorul meu obiectiv, un oraș care – credeam eu atunci - părea să fie cheia pentru a traversa Iugoslavia. Planul meu era clar: să mă îndrept spre nord, păstrând mereu un pas înaintea pericolelor, pentru ca mai târziu să trec frontiera către Austria, destinația finală și promisiunea unui nou început.

Hotărât, mi-am strâns lucrurile, mi-am verificat traista și am pornit din nou la drum. Frunzele și ramurile pădurii deveneau martorii tăcuți ai încercării mele de a-mi croi drumul. Fiecare pas era calculat, fiecare privire era atentă la detalii. Libertatea era aproape, dar încă aveam de înfruntat obstacolele unei lumi plină de incertitudini. Povara deciziilor luate și speranțele viitorului îmi cântăreau sufletul, dar nu îmi puteau opri avântul.

M'am hotărât să ocolesc așezarea prin partea stângă, și am început să urc mai sus prin pădurea deasă. Nu după mult timp, am dat peste o linie forestieră care șerpuia pădurea de-a lungul înălțimii. Am mers puțin timp pe ea și cum începuse să coboare către poale, m'am hotărât iarăși să urc și să păstrez o distanță convenabilă care să îmi asigure siguranța. Auzeam parcă în depărtare și voci de oameni! Credeam că sunt tăietori de lemne, dar nici un fel de zgomote caracteristice; nu eram sigur și voiam să fiu nevăzut. Ajuns mai sus și căutând un loc de unde să mă orientez asupra drumului, peste ce dau în fața ochilor: pe un platou, o unitate militară de tancuri, camuflate, aliniate și îndreptate către teritoriul României. De aici veneau vocile... M'am speriat și m'am retras, încercând să fiu cât mai repede la distanță. Mă gândeam că era păzită de santinele, iar faptul că puteam fi capturat din neatenție lângă această unitate militară, mă înfricoșa și putea să mă coste mult. Să mă depărtez cât mai mult, să mă depărtez cât am timp, fără să fiu observat - îmi spuneam în gând și tot repetam.

Aproape de poale, lângă o mică înălțime, m'am oprit. Cum să continui drumul? Și mai ales, pe unde? Puțin spre stânga, se deslușea comuna zărită anterior. Teama de militari nu-mi dădea pace! Pe aici nu puteam să continui, alte surprize neașteptate se puteau ivi în cale; teama pusese stăpânire pe mine în întregime. Am cumpănit și m'am decis: mai bine în hazard, prin localitatea din apropiere, decât în mâna militarilor. Am pornit cu jumătate de inimă...

Marcovăț

Cu terenul neregulat din jur și mica înălțime unde mă aflam, mă orientam după turlile bisericii din comună pe care, din loc în loc, puteam să le observ. Cum am spus, distanța nu era prea mare. Scăpat de pericolul soldaților, încercam să mă îmbărbătez singur. Trăiam doar o clipă mare și îmi savuram în taina inimii reușita trecerii graniței, reușita victoriei mele; începusem să mă încred că sunt *liber*. Am hotărât să merg chiar pe strada principală. Șoseaua ce ducea în comună, am descoperit-o în scurt timp, la câteva sute de

metri. Cred că venea dinspre graniță, pustie, nu se afla nimeni în jur! Cu puțină teamă, ce-i drept, mi-am luat inima în dinți și am ajuns la primele case. Arătau ca cele din satele prin care trecusem până la graniță. Mi-am continuat drumul și nu după mult timp, la câteva străzi, pe partea dreaptă, am început să deslușesc din plin biserica. Era chiar centrul comunei, unde, într'un colț, se afla un chioșc rotund de ziare, tutunuri și altele asemenea. A fost pentru prima dată, când am văzut cu stupeoare că erau expuse la vedere reviste sexy, țigări străine și altele. M'a șocat că într'o țară așa zis *socialistă* aceste lucruri erau permise. N'am întâlnit pe nimeni până aici!

Am urmat șoseaua din comună, trăgând ochiade în stânga și în dreapta. Trecusem cam o stradă de la centrul comunei, și nu prea departe, într'un colț de intersecție, observ cum se profilează siluetele mai multor oameni. Localnici ieșiți cu treburi, cine știe! Noroc că se aflau pe celălalt trotuar. Nu ne-am întretăiat, le-am zis *dobro*, au ridicat mâinile a salut, și mi-am continuat drumul înainte. La orizont, se puteau distinge în toată grandoarea lor Munții Vârșetului, dar în față, după ieșirea din comună, cât vedeai cu ochii, șoseaua intra într'o câmpie plată. În dreapta, o lizieră de pomi paralelă. Am mers ferit pe lângă ea circa 1 km, până când am ajuns la un mic pârau. Un singur podeț exista, acolo unde se afla șoseaua, la câteva sute de metri, și unde nu voiam să fiu observat. Aflasem încă din țară că unii dintre localnici colaborau pentru prinderea celor care treceau frontiera și erau remunerați.

M'am îndreptat pe marginea apei către podeț și m'am oprit puțin dedesubt. Nu mică mi-a fost surpriza când, doar la câteva minute, tocmai când voiam să ies și să trec în partea cealaltă, pe șoseaua și în direcția unde mergeam eu, venea dinspre Morovăț o mașină albastră de miliție cu sirenele puse. Eram convins că această mașină fusese trimisă cu un singur scop: cineva informase *organele* și acestea porniseră în căutarea mea. Eram o pradă ușoară. Am avut doar timpul să mă ascund. Ferit de vegetația înaltă, am rămas cu privirea către mașina care își continua drumul. La un moment dat, hăt departe, a tras pe dreapta și s'a oprit.

Au urmat câteva minute de mare incertitudine și încordare, când am crezut că a sosit sfârșitul. Apoi, iat-o că se întoarce. Pe coasta apei, cam la 50 m., ochisem mai mulți arbuști. Am fugit repede într'acolo și m'am ascuns. De aici, puteam să observ bine șoseaua; nu s'a întâmplat nimic. Cu viteză redusă,

mașina a mers mai departe fără să oprească. Am trecut podețul abia după o oră, așteptând ca să nu fie nici o mașină în șosea. O nouă alarmă și lucrurile puteau lua altă întorsătură.

Popas în Vârșeț

A doua zi seara, după ce am parcurs cu grijă ultimii kilometri pe drumurile lăturalnice adiacente șoselei de legătură, am ajuns în Vârșeț. Drumul până aici a fost surprinzător de liniștit, oferindu-mi șansa rară să reflect asupra încercărilor din ultimele zile. Am întâlnit și oameni pe care i-am salutat cu *dobro*, mi-am văzut de drumul meu, dar în general nu am avut probleme după aceea.

Orașul m'a întâmpinat cu o atmosferă relaxată, iar în piața centrală am găsit un grup mare de tineri adunați în jurul unei fântâni, ascultând muzică la un radiocasetofon. Era un moment deosebit, o insulă de normalitate în mijlocul tumultului meu.

Tinerii, mulți dintre ei având părul lung și un aer rebel asemănător cu al meu, m'au primit fără reticență. Mi-am petrecut seara alături de ei, schimbând câteva cuvinte și lăsându-mă purtat de ritmurile muzicii care răsunau în aerul cald al nopții. Pentru câteva ore, am simțit că îmi găsisem un refugiu temporar, un loc unde să îmi pun în pauză grijile și să mă bucur de moment. Cu unul dintre acești tineri am putut să schimb câteva cuvinte în limba română. Cam greu de înțeles, mi-a vorbit despre familiile de români din zonă și se bucura sincer de această întâlnire. Puțin cam rezervat, nu a lăsat loc altor discuții.

Cam după miezul nopții, cu doar câțiva tineri rămași prin apropiere, mi-am strâns traista și am pornit din nou la drum. Spre dimineață, când lumina începea să mângâie orașul Vârșeț, eram deja la mai mulți kilometri pe drumul către Belgrad. Direcția o aveam clară de aici: cât mai departe spre partea vestică, cu speranța de a ajunge în Austria, țara ce promitea libertatea deplină și un nou început. Fiecare pas mă ducea mai aproape de visul meu,

iar amintirea nopții petrecute în Vârșeț îmi oferea un strop de reconfortare pe drumul plin de incertitudini.

De la Est la Vest

Călătoria mea a durat aproape 3 săptămâni. Un întreg periplu de întâmplări pentru parcursul de circa 600 km pe care i-am parcurs aproape în întregime pe jos, ziua și noaptea, de câteva ori stând cu culcușul în căsuțele care se găseau pe câmpuri, ale oamenilor care aveau loturi cu pământ și unde își țineau uneltele de lucru ale câmpului, dar și lucruri de primă necesitate. O țară în care proprietatea individuală a pământului ajunsese la alte reguli și era observabilă la fiecare pas. Într'una din ele am descoperit chiar și o saltea de care m'am folosit, iar la plecare am pus-o în aceeași poziție în care o găsisem, rezemată de unul din pereți. Iarăși, o altă surpriză, cea mai mare parte dintre ele nu erau încuiate, iar unele cu mici umbrare în fața lor, unde oamenii se odihneau și luau prânzul în timpul zilei, feriți de soarele arzător. Pe unii dintre ei care mă urmăreau cu privirea de la distanță mai mică, ca să le alung orice temeri, îi salutam, în credința și speranța că astfel nu le voi atrage prea mult atenția. Nu am ajuns la alte interacții cu ei. Mâncare aveam doar fructele pe care le culegeam în parcurs din livezi, alteori, asta în două rânduri, câteva colțuri de pâine uscată rămase sau conserve rătăcite descoperite prin căsuțele amintite.

Timp de 3 săptămâni am străbătut toată această porțiune de la est la vest, ținând ca reper șoseaua largă (autostrada) și calea ferată (acolo unde exista), mergând ziua, dar mai ales noaptea. În majoritatea cazurilor, noaptea, preferam drumul neted de pământ paralel cu autostrada și pe care oamenii îl foloseau în timpul zilei să ajungă la loturile lor de pământ. Era în întuneric, cam la 50 de metri de marginea șoselei: nu mă găseam în bătaia farurilor și aproape imposibil să fiu observat. De altfel, mașinile care circulau erau puține, în majoritatea lor tiruri. Făceam distanțe considerabile în acest fel.

Și așa, într'o dimineață, am ajuns într'un loc, la o intersecție circulară de mai multe șosele, un rondou mai larg, unde alături de o săgeată albă, pe o tăbliță

albastră scria Triest, către sud, iar pe alta Liubliana. Acolo m'am oprit și retras pe un mic delușor: eram obosit, eram murdar și m'am hotărât imediat să merg către Liubliana, la nord; trebuia să-mi curăț hainele. Nu departe, trecusem pe lângă un lac. Mi-am îngrijit cât am putut de bine ținuta, extaziat că reușisem să ajung până aici, ca după un mare examen din care ieșisem învingător, și am pornit degrabă spre nord. Chicoteam că sunt atât de aproape să-mi văd visul cu ochii și îmi pierise aproape orice oboseală! Pașii mă purtau parcă mecanic în direcția amintită, spre Austria.

Din Lubliana la Jesenice

Am trecut de Liubliana printr'o zonă industrială de la periferie cu multe fabrici, și după aceea m'am orientat spre nord, urmând șoseaua care se prelungea la ieșirea din oraș. Seara târziu, m'am oprit lângă o fabrică de cherestea, unde pe o platformă exterioară acoperită de lângă linia ferată, se găseau stivuite grămezi de scânduri în toate dimensiunile, iar afară, în spatele ei, trunchiuri groase de copaci. Lângă un stivuitor, într'un colț, o bancă de lemn lângă perete și un mic frigider, iar deasupra o luminiță palidă. Am așteptat în liniștea din jur, apoi am prins curaj să mă apropiu și am deschis frigiderul: înăuntru, câteva borcane și o pâine mare rotundă, aproape întreagă. Momentul de bucurie nici măcar nu poate fi explicat în cuvinte! Am ignorat borcanele, iar pâinea am pus-o repede în traista de merinde; reflexiv, mi-au venit imediat în gând cuvintele: „Domnul a dat, Domnul a luat, Domnul fie lăudat!” N'am mai zăbovit și în loc să rămân aici cum aveam planul, mi-am reluat drumul chiar pe șinele de fier. După 1/4 de oră m'am oprit pe un tăpșan lângă un grup de brazi, și am mâncat din *masa cerească* cu cele câteva prune care îmi mai rămăseseră ca hrană. A fost prima dată când m'am simțit sătul în 2 săptămâni și jumătate de la trecerea graniței în Iugoslavia, și în același loc mi-am făcut și culcușul pentru acea noapte. Parcă nici frigul nu mai ciupea ca până acum și am adormit aproape imediat. După mai multe ore, am fost trezit de zgomotul unui tren care se îndrepta spre nord. M'am hotărât să-mi reiau și eu drumul, folosind lejer calea ferată la adăpostul întunericului, cele câteva ore de somn fiind suficiente. De multe

ori, ca să-mi treacă timpul, număram 100 de traverse, o luăm de la capăt succesiv și când ajungeam la 1.000, îmi spuneam că am făcut un kilometru, deși era o distanță calculată aproximativ.

A doua zi după amiază, tot în drum spre Jesenice, am ajuns lângă un canton de cale ferată și o localitate destul de măricică ce se lăsa între munți, undeva pe stânga. Eu mergeam pe partea muntelui, era deosebit de frig, terenul extrem de dificil; începuse să plouă și nu am avut altă șansă decât să mă refugiez în acest canton care mi se părea destul de izolat. Am stat acolo aproximativ 2 ore, la adăpost, iar imediat după plecarea mea, când ploaia s'a oprit, de undeva din apropiere au sosit doi lucrători de la calea ferată. Am avut noroc; nu știu care le-a fost scopul, era o clădire abandonată, bineînțeles, iar gara cea nouă am descoperit-o nu prea departe, după cotul muntelui, la aproximativ o jumătate de kilometru înainte, cu lumini și bineînțeles două peroane frumos aranjate. După 50 și ceva de kilometri, nu-mi aduc aminte exact, mai mult de 2 zile și 2 nopți, am ajuns la Jesenice, chiar la granița cu Austria înconjurată de munți.

Jesenice era un mic orașel de frontieră. Nu doream să intru în oraș. M'am retras la poalele unui munte, în partea dreaptă, admirând orașelul și încercând să găsesc răspunsul la felul în care voi putea trece frontiera în Austria fără a fi descoperit. Undeva mai jos, gara pustie a micului orașel, iar pe mai multe linii stăteau aliniate garnituri de vagoane. Cu precauție, spre seară am coborât și am citit cu stupoare pe o tăbliță scrisă cu creta, că în data de 16 Septembrie, deci a doua zi, una din garnituri avea destinația Klagenfurt, un oraș care știam că se află în Austria. Erau vagoane goale, ușile deschise, și imediat mi-a trecut prin gând că aș putea folosi acest mijloc pentru a trece în partea cealaltă.

La Jesenice, cu norocul în buzunar

M'am retras, ascuns în coasta pădurii, și am așteptat să văd ce se întâmplă în continuare. Mai târziu, am putut observa o locomotivă în fața garniturii care știam că mergea în Austria. Era momentul plecării. Am coborât și m'am

strecurat către ultimele vagoane, unde zona era mai puțin luminată. Nimeni în jur! Am urcat într'un vagon și m'am ghemuit lângă o gură de aerisire, într'un colț ce părea mai întunecat. Pe la 11:00, doi mecanici au început să verifice roțile cu ciocanele de-o parte și de alta și să inspecteze vagoanele trenului. Au privit de formă; n'am fost observat! Nu după mult timp, trenul a pornit și 1/2 de oră mai târziu, a intrat în primul tunel de sub munte către Austria. Un tunel foarte lung, care parcă nu se mai sfârșea. La ieșirea din tunel, cu o parte din ultimele vagoane rămase încă în tunel (norocul meu), trenul s'a oprit circa 10-15 de minute. Am auzit comenzi în limba sârbă, și-apoi când trenul și-a reluat drumul încet, alte voci de la austrieci, semn că aici se afla chiar frontiera propriu zisă și sunt aproape a trece în Austria.

Și într'adevăr, am intrat în Austria, în libertate. Lua sfârșit un calvar de aproape 3 săptămâni!... Imaginarul se împletea cu realitatea!

Întâmplări

Diverse

Dintre toate, cel mai greu drum a fost între Zagreb și Liubliana, cum și cel de aici către Jesenice, ultima etapă a călătoriei mele. Când am plecat, ca lenjerie de corp am avut 2 tricouri și o cămașă militară *de camuflaj*² cum se purta atunci, o pereche de blugi marca Lee și o jachetă tot de blugi, Wrangler, iar ca lenjerie intimă 3 șorțuri de plaje. Cu unul din tricouri care avea mâneca scurtă mă schimbam în timpul zilei, de obicei când ajungeam în zone aglomerate, după care îl împătuream cu grije, îl puneam înapoi în traistă și îl uzam a doua zi dacă era cazul. Celălalt tricou și cămașa, le-am spălat alternativ, în mai multe rânduri, în locurile unde poposeam: lângă albia unui râu, sub un pod de apă, și așa mai departe. Le puneam puțin la zvântat, apoi

² - Se poate vedea în imaginea de la începutul acestor rânduri...

chiar dacă nu erau uscate, mă îmbrăcam cu ele și se uscau singure pe corp. Nici cu frigul nu am avut probleme. De cele mai multe ori, obosit peste măsură de drum, extenuat fizic, adormeam fără să mă trezesc 3 sau 4 ore. Nu mi-a fost rece până aproape de Zagreb, și nu a fost nevoie să mă îmbrac gros. Abia de aici am început să simt nopțile reci, și cam așa a fost tot drumul în continuare. Chiar și cu ambele tricouri pe dedesubt, cămașa și jacheta, și nu puteam alunga frigul pătrunzător.

Zagreb – Ljubljana

La Zagreb am ajuns dimineața și am mers pe marginea unui râu lat care trecea chiar prin oraș, unde din greșeală m'am orientat spre sud în loc de vestul orașului. Erau indicatoare de localități și unul dintre acestea arăta că Liubljana era în direcția în care pornisem. Bineînțeles că nu a fost așa. Mi-a luat o jumătate de zi ca să revin și să apuc în direcția orașului Liubljana, după ce am trecut râul cu pricina (Sava) peste un pod lung pe unde era indicată autostrada. Nu era pietonal, și am descoperit în scurt timp că sunt singurul iresponsabil care mă aflam pe acel pod, atunci când au început șoferii mașinilor să mă claxoneze. Dacă nu mă înșel, avea și o linie de tramvai pe mijloc.

Părăsind luminile Zagrebului, noaptea m'am adăpostit într'un șopron părăsit pe care l-am descoperit nu departe de autostradă, iar a doua zi, dimineață, mi-am reluat călătoria. După mai multe ore, am ajuns lângă un orașel al cărui nume nu mi-l amintesc, și până aproape spre seară m'am pierdut în mulțimea de turiști care vizitau orașul, sosiți în mai multe caravane de autocare cu numere de Germania. La un colț de stradă, lângă o piață largă, în umbra unei clădiri, staționa o mașină de miliție cu 2 indivizi, dar care își vedeau de treabă fumând și privind plictisiți la oamenii din jur care se îngrămădeau în jurul magazinelor, intrând sau ieșind. I-am ocolit pe o stradă lăaturalnică, încercând să nu atrag atenția în niciun fel și nici să intru în raza lor vizuală. Băteau clopotele când, în jurul orei 5:30 - 6:00, m'am hotărât să-mi reiau drumul.

De aici începe o altă poveste, și mai grea, poate cea mai dificilă porțiune. Din Belgrad și până în Zagreb am ajuns cu puține probleme. Totuși, către Liubliana mi-au trebuit eforturi considerabile ca să pot străbate întreaga distanță. Am folosit ca reper doar autostrada, nereușind să identific linia ferată dintre cele două orașe. Am făcut aproape 4 zile până când am intrat în Liubliana. Apoi, până la Jesenice, cum am spus, drumul a fost la fel de greu. Munți înalți, iar călătoria mea a durat încă 2 zile și jumătate. În multe rânduri m'am gândit (văzând tirurile germane și austriece de pe șosea), să-mi încerc norocul. N'am făcut-o din prudență, desigur...

Locuri de adăpost

Câteva fapte de remarcat din acest traseu: de multe ori noaptea a trebuit să traversez podurile. Mult noroc am avut că nu am întâlnit pe nimeni și de obicei zonele alese erau la periferia orașului. Încercam să evit populația cât puteam. Într-o localitate printre aceste două orașe, puțin mai la nordul ei, am poposit lângă o clădire ce părea părăsită. În jur, cât vedeai cu ochii până la poalele muntelui, o întreagă podgorie cu struguri, și am considerat că este cel mai bun lucru să mă opresc. Nu mare mi-a fost surpriza a doua zi dimineața, că de pretutindeni, de pe drumul pe care sosisem eu, veneau oameni să lucreze și să culeagă strugurii de la vie. Erau poate 30 sau 40, însoțiți de două tractoare cu remorci, iar aproape de șosea, un tir mare care aștepta. Noroc cu tractoarele ajunse chiar sub zidurile clădirii unde mă adăpostisem, care m'au trezit din somnul greu în care căzusem. Am reușit să plec la timp, traversând de-a latul mai multe rânduri de vie. Când am considerat că am ieșit din raza lor de observație, am alergat în disperare aproape o jumătate de km. până la capătul podgoriei, ca să pot astfel merge lejer.

Astfel de ocolișuri și eforturi suplimentare au fost numeroase, unele de kilometri, doar pentru a ajunge în partea cealaltă, să spunem așa, la locul pe care îl întrezărisem deja dinainte, în general traversând podurile de cale ferată. De altfel, linia ferată mi-a fost cel mai bun reper până la Zagreb, sau

din Liubliana la Jesenice, iar drumul cel mai ușor de străbătut l-am făcut deplasându-mă chiar pe linia ferată, aproape paralelă cu șoseaua, la mică distanță.

Vreau să spun că în această perioadă m'am hrănit cu struguri, în două locuri am dat de niște bostănării deja culese (lângă Belgrad), iar în rest am avut noroc, întâlnind la diverse intervale pomi fructiferi sau lanuri de porumb. Bineînțeles că, acolo unde aveam ocazia, îmi înfundam bine traista, căci nesiguranța traseului mă făcea să fiu prevăzător.

ÎN LIBERTATE

VILLACH

Trenul a început să coboare lin și am hotărât să admir cum se cuvine peisajul din jur. Era o lună frumoasă și m'am așezat la ușa deschisă a vagonului, lăsându-mi picioarele să atârne în afară. Se disting case răzlețe pe înălțimile din jur, pline de lumini și cu multe mașini în jurul lor. Desigur eram în altă țară. Am stat mult timp așa, cu ochii la cele ce se desfășurau feeric în jur, în beatitudine, ca într'un paradis abia descoperit. A durat ceva și deodată, am început să deslușesc vârful strălucitor al unei catedrale. Nu mult după aceea, a apărut și o mare de lumini; mi-am dat seama că ne apropiam de Villach. Știam că era primul oraș însemnat din apropiere, așezat chiar la granița cu Iugoslavia pe care o trecusem.

Am ajuns în Villach aproape de 2 dimineața. Intrând într'o gară vastă, trenul a început să încetinească. Am hotărât să mă dau jos aici, imediat ce trenul va ajunge la o viteză mai mică; nu mai aveam răbdare și voiam să cercetez orașul. Am sărit cu bine din mers și, din reflex, am căutat să mă depărtez cât mai repede, căutând să mă ascund în apropiere. M'am liniștit când mi-am dat seama de ridicolul situației și am pornit în oraș.

Imediat, nu departe, la trei-patru străzi, am ajuns în fața unui mare magazin unde se găseau expuse tot felul de videocasetofoane, radiouri, televizoare și multe altele. Nu mai văzusem nici un magazin așa de mare până aici. M'am zgâit la toate cele ce vedeam în fața ochilor, un fel de saturație ireală, și parcă nu-mi venea să cred! Când mi-am stors de tot privirile până la ultimele calculatoare³ făcute de „*Texas Instruments*”, am luat-o la pas prin oraș.

La un colț, o discotecă încă era deschisă și niște tineri erau afară și fumau. În apropiere, în partea dreaptă, automate de băuturi răcoritoare, gumă de mestecat și țigări. Mai aveam o monedă de 3 sau 5 lei, și mi s'a părut că s'ar potrivi în mărime cu cea pe care aș putea s'o folosesc pentru un pachet de țigări. Am introdus moneda și nu am reușit. Mi-a returnat-o și am repetat, dar fără rezultat! Atunci, unul din tineri s'a desprins dintr'un grup apropiat și a venit către mine, încercând să mă ajute. Eram încurcat în fața situației.

³ - Instrumente de calcul, nu calculatoarele de azi...

Când a văzut moneda, mi-a făcut semn că nu e bună, dar că el poate să-mi cumpere pachetul de țigări *Marlboro* pe care i-l indicam cu degetul. Cred că arătam destul de straniu și meritam cu siguranță compasiune. Așa a și făcut! Câteva monede și automatul mi-a lăsat pachetul de țigări. Nu-și poate imagina cineva cât de fericit am fost în acele clipe. Mai mult, aerul pe care tinerii îl degajau atât de libertini, în largul lor, în râsete și atmosfera sacadată a muzicii care se auzea din discotecă, m'au trezit dintr'o dată că ajunsesem în libertate unde ideile preconceptuate nu-și aveau rostul. Veneam din întuneric și luciul în care ajunsesem încă nu puteam să-l absorb.

Un sfert de oră și m'am despărțit cu regrete de atmosfera care pusese stăpânire pe mine. La puțină distanță, m'am oprit să admir încă odată grupul tinerilor aflați la distracție. Unii își luau la revedere, alții veneau dornici de petrecere în continuare. M'am învârtit câteva ore pe străzile lăturalnice, admirând vitrinele frumos luminate ale magazinelor, la altele am salivat de-a dreptul în fața afumăturilor și bunătăților expuse, ca un copil. Visam cu adevărat, sau era real? Veneam dintr'o sălbăticie, din întuneric, din foamete groaznică, și pătrundeam – ales de Dumnezeu – în Rai. Cum să mi le explic pe toate, luat în vârtoarea întrebărilor ce-mi străbăteau mintea, stupefiat de cele ce aveam în fața ochilor, parcă a necrezare? Obosit, m'am oprit sub zidurile unei biserici înalte și m'am întins pe una din băncile retrase care o străjuiau.

Nici acum nu pot să-mi dau seama dacă am adormit, sau gândurile și excitarea m'au ținut treaz! Cert e că m'am *trezit* în plină lumină, cu oameni care veneau la biserică și mașini care se învârteau în jurul micii piațete din fața ei. Am ieșit în stradă, încercând să mă orientez. Orologiul din turnul bisericii indica aproape de ora 9... La câteva străzi, un pod care se pierdea în altă parte a orașului. Mi-am îndreptat pașii într'acolo. Un pod destul de mare, peste un râu de lățime deosebită. L-am trecut și m'am oprit lângă o mică fântână să mă spăl și să-mi curăț hainele care erau cu adevărat într'un hal de nedescris. În sus și în jos treceau oameni pe lângă mine care priveau cu curiozitate, alții care se uitau de-a dreptul compătitori.

Peste tot, prăvălii care-și deschideau ușile. Îmi era foame și am intrat într'un magazin unde se găseau de toate, un fel de alimentară. Nu eram singurul cumpărător aici. Dar, parcă toate privirile erau îndreptate asupra mea. Când

am văzut grămada de carne ce se întindea pe o lungime de 4-5 m., aproape că am avut un șoc. Cum am intrat, așa am ieșit, răvășit de mirosul bunătaților și asortimentelor expuse peste tot. Cu ce să cumpăr?

În buzunarul mic de la blugi cususem înainte de plecare 10 dolari pe care-i aveam ascunși de circa 3 ani de la o prietenă din Franța, Josiane. I-am descusut cu grijă și am intrat din nou în magazin. Am întâlnit aceleași priviri scrutatoare. Într-o parte, produse de panificație în toate formele și de toate felurile, cum nu mai văzusem în viața mea. Pâinea e baza... Priveam cu jind la o grămadă de chifle puse frumos într-o plasă subțire și nu știam dacă pot s'o cumpăr cu adevărat. Norocul a fost că nu eram singurul cu ochii pe chifle: o doamnă s'a oprit și ea în sectorul de panificație, a luat o pâine învelită în pungă, o plasă de chifle și alte lucruri mărunte. Le-a achitat și a plecat liniștită!

Iată-mă și pe mine în fața casei de plată cu plasa de chifle, zâmbind galeș și fluturând bancnota americană tinerei casierite surâzătoare. N'a acceptat-o, dar mi-a indicat cu mâna spre un chioșc turistic din piață, unde mi-a dat de înțeles prin semne că o pot schimba. Și am reușit! Am primit schimbul de bani, 74 de șilingi austrieci, m'am reîntors, iar casierita zâmbitoare mi-a sustras din bancnotele primite 6 șilingi pentru plasa cu 10 chifle. Am ieșit din magazin într-o nerăbdare și cu o foame accentuată, pantagruelică pot spune, aproape de nedescris.

Mâncam și mă plimbam cu plasa după mine în piața plină de turiști, surâzători la felul cum îngurgitam în ora dimineții chiflele goale, una după alta. Poate că și înfățișarea mea avea mult de-a face cu privirile lor curioase! Undeva spre capăt, am descoperit un mic părculeț și m'am oprit. Nici acum când scriu rândurile de față, după mulți ani, nu le-am uitat gustul delicios. Iar cine nu a trecut prin asemenea momente, probabil că nu va putea înțelege niciodată taina.

Mi-am petrecut restul zilei intrând prin multe magazine, fascinat de politețea vânzătoarelor și vânzătorilor care te întâmpinau pretutindeni cu zâmbetul pe buze⁴, de produsele pe care le vedeam pentru întâia oară, în special blugi,

⁴ - N'am avut parte de așa ceva nicăieri în țară...

jachete de blugi, cămăși de blugi, tricouri *cu însemne* și altele asemenea. Nici când nu m'am simțit mai fericit, ca în aceste magazine unde puteai alege ceea ce îți doreai, fără să privești peste umăr că cineva este pe urmele tale. Cu fiecare pas eram uimit de ceea ce vedeam, și parcă în permanență erau foarte multe altele de descoperit! Oare cum poți explica cuiva intrarea într'un magazin de muzică unde se găseau mii de casete și discuri catalogate cu toate grupurile de rock, jazz și așa mai departe, când veneai dintr'o țară în care toate acestea erau interzise? Cum? Sau *spectacolul* munților de carne pentru care semenii tăi aproape că se omorau la coadă în invective degenerante, produse exclamative ale revoltei, sărăciei, foametei, disperării și neajunsului?

Hotărât lucru! Veneam dintr'o țară cu un regim sălbatic, care ne îngrădea zi de zi și care ne dicta permanent. Eram doar niște supraviețuitori, fără niciun drept! Simple victime la cheremul regimului! Meditam și îmi stimulam avântul, cutreierând la pas străzile orașului Villach și dughenele ce-mi ieșeau în cale, porți deschise către un alt orizont care mă ardea pe inimă, cel al comparației cu ceea ce lăsasem în urmă. Nu exista nici un corespondent pozitiv!

Către seară, m'am oprit la o brutărie să cumpăr o pâine pe care o văzusem mai devreme și calculasem că era tocmai bună ca volum pentru traista mea de merinde. Mă asiguram astfel de hrană. Avea și prețul afișat, era cea mai mare și cea mai ieftină, cam 6 șilingi. I-am arătat pâinea de pe raft vânzătorului și i-am întins 6 șilingi. Mi-a returnat 3 șilingi. Îi fac din nou semn către pâinea aleasă, el dă din mâini și îmi arată 3 degete, adică 3 șilingi. Erau și pâini de 3 șilingi într'o parte, dar mici! Și mi-a venit în cap ideea că acestea sunt cele mai vândute și el a făcut un gest automat de vânzare. Trei șilingi și am pus pâinea în traistă, într'un fel convins că s'a înșelat. Un vânzător neatent, mi-am zis, și am ieșit nedumerit din brutărie. Abia mai târziu am înțeles tâlcul: dimineața se vindea cu 6 șilingi căci era proaspătă, iar dacă nu se vindea până seara, prețul era înjumătățit. Tare m'am mirat de această metodă cu care m'am întâlnit de mai multe ori în timpul șederii mele în Austria!

Am revenit iarăși în piața centrală. Multă aglomerație! Străluceau peste tot luminile exorbitante. Mă frământa ideea la ce voi face peste noapte și unde

voi reuși să mă așez pentru odihnă. M'am dus la chioșcul turistic și am cumpărat două vederi diferite cu orașul Villach pe care să le trimit în țară, înștiințând familia de soarta mea și despre reușita trecerii de care n'aveau habar. Am cerut și timbrele, iar la sfârșit am cumpărat un pachet de țigări franțuzești *Gitanes*, fără filtru, foarte tari, pe care le *gustasem* în țară aduse de o prietenă din Franța, Josiane, pe care o cunoscusem câțiva ani înainte, fiind în vizită. Țigările m'au costat 22 de șilingi, vederile aproape 9 șilingi, iar timbrele cam 10 șilingi dacă nu mă înșel. Cam asta a fost ordinea... I-am cerut doamnei de la chioșc un pix, și m'am așezat pe o bancă apropiată pentru a le scrie.

Totul simplu, doar câteva rânduri sugestive:

*„Dragii mei,
Vă transmit multe salutări din minunatul orașel Villach, din Austria.
Al vostru, cu mult drag,
Nick
16-IX-1980.”*

A doua vedere am trimis-o unchiului meu în București, cu aceleași rânduri, și le-am introdus într'o cutie poștală care se găsea în apropiere.

Încă era multă lume în jur și pe străzile alăturate, iar odată cu întunericul începuse să se facă simțit și frigul. La o terasă, cu multe sticle de bere pe masă, un grup de turiști italieni se distrau gălăgioși. Aproape de ora 22:00, am considerat ziua încheiată și am pornit să-mi găsesc un loc pentru noapte. Observasem două clădiri nefolosite lângă podul de peste râu și nu știam dacă voi putea avea acces în ele, ori nu. Mă despărțeau doar 5-10 minute de locație, așa că m'am pornit către ele. Am coborât și am constatat cu amărăciune că erau două stații electrice, unde nu puteai avea acces în niciun fel. Iarăși, am chibzuit puțin, și am ales pentru odihnă tot locul ferit care îmi era deja familiar de la biserică.

Ajuns, am început să rup din pâine și m'am cufundat în gânduri despre cele ce aveam să fac a doua zi și direcția în care să pornesc. Voiam să ajung la Viena, în lagărul de refugiați de la Traiskirchen de care auzisem, dar până acolo era cale lungă, așa că m'am gândit să parcurg acest drum în câteva etape. Nu mai eram nevoit să mă ascund din calea oamenilor.

Spre dimineață, către ora 04:00, m'am trezit zgribulit de frig, în sunetele stridente ale unei ambulanțe care își făcea loc pe străzile orașului. Câteva minute și iată că apare și o mașină de poliție pe urmele ambulanței. Oricum, personal, nu îmi făceam niciun fel de probleme. M'am învățit cu dezinvoltură pe lângă ei în câteva rânduri prin oraș, și nu m'au băgat în seamă, așa că...

M'am ridicat de pe bancă și am început să fac mișcări pentru a alunga frigul și tremurul care mă cuprinsese. Temperatura era mult mai rece decât în noaptea precedentă! După câteva minute, m'am așezat iar pe bancă și mi-am aprins o țigară, cu speranța iluzorie că mă voi încălzi. Începusem deja să le drămuiesc pentru drumul ce-l aveam în fața mea.

În mare, făcusem planul călătoriei: pe scurt, voi părăsi orașul către Klagenfurt, apoi către Graz, iar de aici mă voi îndrepta spre Viena.

Mi-am pus traista pe umăr și am pornit spre gară. Nu era prea departe, cam la șase-șapte străzi din locul în care mă aflam. Mișcarea mi-a prins bine până aici. Ceasul de la clădirea gării arăta ora 4:50 când am pășit în holul larg de așteptare. Era cald și mirosea a cafea proaspăt făcută. Se aflau în hol aproximativ 20-25 persoane. Unii citeau ziare, alții fumau și beau cafea. Lângă casa de bilete, observ un lung orar cu mersul trenurilor. Aproape toate cursele treceau prin Klagenfurt către interiorul Austriei. Privesc și la prețuri, convins că biletul nu poate fi mai mult de 10-15 șilingi, cam atât cât îmi mai rămăseseră mie prin buzunare. Un bilet costa 27 de șilingi. Nu-mi prea venea să cred, deși era clar afișat. Pentru prima dată puteam să folosesc trenul, și iată că nu aveam această șansă. Toate gândurile despre Klagenfurt, în care deja mă vedeam în primele ore ale dimineții, erau spulberate. Am rămas mut și m'am învățit în jur câteva minute. M'am dus totuși la casă și am rostit „Klagenfurt”. Femeia mi-a răspuns iute în limba austriacă: 27 de șilingi. Am întrebat-o și în engleză. Când și-a dat seama că nu înțeleg, mi-a scris prețul pe o foiță de hârtie, fără nici o putință de echivoc. I-am mulțumit cu „Danke”, și m'am retras dezamăgit de situație.

Am ieșit afară copleșit de turnura lucrurilor, și m'am decis că nu am altă soluție decât să găsesc șoseaua către Klagenfurt, să mă consolez cu soarta și să mă pregătesc pentru lungul drum. Altă ieșire nu vedeam.

Am făcut la stânga și am mers pe strada adiacentă gării, apoi la dreapta pe mai multe cvartale și iarăși la stânga pe o stradă lungă. Nu mai erau multe case, se răriseră, și pe măsură ce înaintam zona se schimba devenind una mai mult industrială, iar arhitectura clădirilor se schimba și ea, prinzând alte contururi. Începuse să se lumineze. Curând au dispărut toate casele. Se vedeau numele companiilor, totuși am continuat să merg înainte. Am întretăiat alte străzi care, din câte puteam să-mi dau seama, aveau și ele același profil, ticsite cu diverse companii mari și mici. Au început să apară tot mai multe mașini, din și către această zonă.

A durat mult până am ieșit de aici și, într'un punct depărtat, m'am intersecat cu două linii de cale ferată. Cu experiență de-acum, am hotărât să urmez linia trenului. Nu aveam nici un fel de dubii că se îndrepta în direcția în care pornisem și eu. Am luat traversele la pas și cam după 10 minute de mers, am auzit undeva în spate zgomotul trenului și m'am dat într'o parte. Doar trecusem pe sub o autostradă care se orienta către sud. Am urcat totuși, încercând să deosebesc sigur direcția în care aceasta se îndrepta. Mai sus, pe o tăbliță, o săgeată la dreapta care indica ieșirea din autostradă și numele orașului Klagenfurt.

Trenul a trecut, am înjurat de tragicul situației și mi-am reluat mersul pe traverse. Curând, calea ferată a intrat într'un câmp deschis. Ajunsesem chiar la marginea orașului. Undeva în depărtare, se vedeau siluetele unor mașini care se deplasau pe o șosea, spre est. Trecuse bine de ora 8:00 și soarele mângâietor care se tot înălța pe cerul albastru și clar, căpăta tot mai multă putere. Câteva case răzlețe punctau verdele de necuprins, și puteam să observ bine drumurile de acces care veneau din oraș către ele. Încă puțin și m'am hotărât să abandonez calea ferată și să ajung la șoseaua alăturată pentru a-mi încerca norocul. Făcusem cale lungă până aici și nu mă trăgea prea mult voința să tot merg pe linia ferată. Aveam alt *statut* acum.

Am coborât terasamentul și m'am orientat spre un drum care ducea către o casă ce mi se părea mai apropiată de șoseaua aflată cam la 1 km distanță. Eram de acum cu gândul la proprietarul casei și la felul cum o voi înconjura ca să nu atrag atenția. Am trecut la câteva zeci de metri distanță de ea și, spre norocul meu, drumul asfaltat se continua de acolo, pierzându-se în verdele pajiștei din spate. Se deslușeau și pâlcuri de pomi în mai multe locuri. Am

pășit înainte, privind circumspect în jur pentru a mă încredința că prezența mea nu a fost semnalată. O liniște totală, pe fundalul zgomotului șters al mașinilor care se deplasau în șosea. Câteva sute de metri și am ajuns la un podeț care traversa un mic pâraiaș; aici am hotărât să mă opresc. M'am spălat: o apă rece de parcă îmi tăia fața. Înviorat, am pornit mai departe. Aproape de șosea, se putea observa o zonă ceva mai întinsă de copaci, parte din ei cuprinși deja în coloritul roșiatic al începutului de toamnă. Intenționez să rămân aici și să mă odihnesc puțin, înainte de a porni la drumul lung ce-l aveam de străbătut.

Ajuns în marginea pădurii, m'am oprit într'o mică poieniță unde m'am întins la soare pe un covor de frunze. Am scos pâinea din traistă, meditând cu gândul la ce voi face în continuare. Foamea începuse și ea să-mi macine măruntaiele. Eram cuprins de aceeași voință, aceeași determinare și nerăbdare, cu toată oboseala pe care o întâmpinam și în fața tuturor adversităților cu care mă confruntam. Am mâncat puțin din codrul de pâine, am pus restul la loc în traistă și mi-am aprins o țigară *Gitanes*. Aveam drumul deschis de aici către orașul în care doream să ajung.

Terminasem țigarea și priveam către șoseaua care acum se găsea doar la circa 150-200 m., și înainte ca să-mi dau seama de ce se întâmplă, absorbit de gânduri, mă trezesc cu un ins pe bicicletă, în pantaloni scurți, port tradițional și o pălărie verde cu o pană frumoasă în culori care-mi striga "*Grüß Gott*" din drumul pe care venisem. Luat așa prin surprindere și încurcat de năluca apărută din senin, parcă nici nu știam cum să răspund și să reacționez. Până la urmă am spus și eu „*Guten Morgen*” și m'am ridicat în picioare. Eram neras de aproape trei săptămâni, slăbisem câteva kilograme și nici vestimentația nu părea încurajatoare nimănui la prima vedere. Arătam mai mult ca un hippy, decât om normal după lunga mea aventură de până acum.

Trecut de jumătatea vârstei, insul a descălecat de pe bicicletă și i-a pus piedica. Nu arăta în vreun fel revoltat, părea doar curios. M'a întrebat ceva și n'am putut să înțeleg, necum să-i răspund! Probabil ce caut pe acolo, pe proprietatea lui, nu știu, cam așa am dedus! Atunci, am făcut semn către șoseaua alăturată și am pomenit numele orașului Klagenfurt. A dat din cap, în sensul că a înțeles unde mergeam, s'a apropiat și s'a așezat pe trunchiul

uscat al unui copac. Tacticos, a scos o pipă din buzunar, apoi s'a căutat în buzunarul de la piept după tutun. Mi-a făcut semn, dacă vreau și eu - am arătat către pachetul de *Gitanes* și m'a aprobat din cap. Calm, și-a aprins pipa, lăsând rotocoale groase de fum. Am făcut și eu același lucru aprinzând o țigară. M'a întrebat apoi dacă sunt Italian. Am înțeles întrebarea și am negat, dar am adăugat în engleză: Romanian. „– Ah, Romania!” a exclamat el. „Ceaurescu...”

Iată că vorbeam aceeași limbă. Engleza mea era aproximativă, dar suficientă pentru a mă face înțeles. M'a întrebat dacă am venit să lucrez în Austria, și atunci i-am povestit, cât m'am priceput, întreaga epopee: am fugit să scap de comunism, peripețiile din ultima lună, cum am trecut granițele, etc. Pe măsură ce vorbeam, se mira și i se holbau ochii tot mai mult, șoptind monosilabic și repetând ca pentru sine: „– Ceaurescu not good!”

Nu-i venea să creadă când i-am dat exemple despre cozile și lipsurile de alimente cu care se confruntau oamenii de la noi, îngrădirile, lipsa de libertate, toată situația cenușie și fără speranță din România, așa cum era ea cu adevărat. „– Chiar așa?”, exclama el repetitiv: „– Oh, my God! My God!”

I-am spus că de fapt voiam să ajung până la urmă în Traiskirchen, în lagărul de refugiați, dar că încercam să fac drumul cu autostopul, din oraș în oraș. Am stat de vorbă aproape două ore. Într'un timp - cam la jumătate de oră de la întâlnirea noastră - un fluier repetat de mai multe ori! Eu am tresărit, dar Austriacul m'a asigurat imediat: „– E soția mea!” A ieșit la drum și l-am urmat. Din balconul locuinței, la vederea lui, femeia blondă i-a făcut semn cu mâna; interlocutorul meu a fluturat și el mâinile. Un fel de convenție tacită dintre cei doi pentru a se asigura că totul este în ordine. Cum am aflat, erau de aproape 20 de ani împreună. Îl chema Hans Meier (sau Mayor). Mi-a spus că el era proprietarul terenului din jur și al casei pe unde trecusem, dar că nu a fost alarmat când a văzut că am ocolit-o la distanță. M'a întrebat ce mănânc și i-am arătat jumătatea de pâine din traistă. A dat din cap și s'a ridicat în picioare, depărtându-se câțiva pași în direcția bicicletei. Să nu plec - mi-a spus - și să-l aștept liniștit. A încălecat pe bicicletă și s'a îndreptat către casă. Au trecut mai bine de 10-15 minute, poate mai mult, și încep să-i zăresc silueta. A revenit, zâmbind cu înțeles și arătând către o sacoșe pe care o aducea cu el. S'a așezat la locul său: scoate un sandviș cu salam pe care mi-l

întinde, apoi încă unul, mai scoate o sticlă mare de apă, iar la sfârșit un termos de cafea cu două pahare din carton puse deasupra, pe care îl pune deoparte.

Astăzi, când scriu aceste rânduri, încă îmi mai aduc aminte de curiozitatea pe care am avut-o când austriacul mi-a înmănat paharul de carton și a turnat cafeaua în el, eu neîncrezător, așteptând ca paharul să se topească în fierbințeala licorii, iar el râzând de comicul situației în care mă vedea implicat, fără să înțeleagă că nu mai văzusem vreodată așa ceva.

Am întâlnit mulți austrieci în timpul șederii mele, dar niciunul atât de deschis, comunicativ și apropiat. Mai toți reci și rezervați. A fost singurul care mi-a urat „Bun venit în Austria!”

VILLACH – LOEBEN

Ne-am despărțit și ne-am strâns mâinile! El a rămas pe loc, iar eu către autostradă, să-mi încerc norocul. Am sărit un garduleț și am mers câteva zeci de metri pe margine cu mâna ridicată. Treceau destule mașini, tiruri, dar își vedeau de drumul lor.

Am privit înapoi și Hans se pornise cu bicicleta spre casă⁵. Am continuat aproape 1/2 km., dar fără niciun fel de succes. Toți priveau, dar nu se opreau! Începusem să cred că mă așteaptă o lungă călătorie pe jos, fără speranță! Am lăsat mâna jos, dezamăgit de situație, continuând să merg înainte.

Fără să fac niciun semn, la câteva zeci de metri în față, observ o mașină care încetinește și se oprește pe margine. Deosebesc două persoane, una chiar îmi strigă ceva ce nu înțeleg, și mă grăbesc să nu pierd ocazia ivită. Sunt doi tineri; ajung și mă instalez în spate. Ascultă muzică: *Electric Light*

⁵ - În vara anului 1987, când am fost în vizită în Germania, apoi la Mittersill, în Austria, împreună cu doctorul Filip Păunescu, plănuisem chiar să ajungem mai jos, la Villach. Ne despărțeau circa 100 km. Am amânat din cauza ploii începute în acea dimineață, rămânând să facem acest lucru în cursul altei vizite. Știam aproximativ unde se afla casa lui Hans, dar eram sigur că o vom putea găsi fără probleme. Vă puteți închipui oare surpriza revederii după atâția ani de la cele amintite mai sus?

Orchestra... Dăm mâna, iar șoferul mă întreabă în limba germană încotro merg. Îi spun Klagenfurt, iar el îmi răspunde Loeben. Înțeleg că este un oraș aproape de Klagenfurt, cu siguranță undeva nu prea departe. Bun și așa!... Și-au dat seama că nu sunt băștinaș și le-am spus în engleză că sunt Român. Eram familiar cu muzica și tocmai începuse o melodie care-mi plăcea foarte mult, relativ nouă: „*Don't bring me down*”. Georg (cred că așa s’a prezentat șoferul), știa și el puțin limba engleză. A început să fredoneze melodia, a scos un chiot și mașina a ieșit în autostradă cu viteză. Casete cu multe grupuri de muzică, ascultăm și fumăm. Suntem tineri. Nu sunt bariere vizibile! Greu de spus cu adevărat cât timp am mers, dar iată că ajungem aproape de Leoben. Șoferul mă întreabă dacă poate să mă lase într’o stație de autobuz, ei urmându-și calea mai mulți kilometri în afara orașului. Curând am ajuns pe o mică înălțime unde am coborât, ne-am luat la revedere și ne-am despărțit.

LOEBEN – GRAZ

Trecuse cu puțin de ora 14:00. O stație pustie, cu un mic refugiu acoperit și câteva hărți afișate într’un panou. Merg din curiozitate să văd exact unde mă găsesc și alternativele ce le pot avea de aici. O hartă prezenta un traseu în circuit și imagini cu mașini de formula unu. Mi-am dat imediat seama că sunt în Loeben, faimosul oraș bine cunoscut pentru circuitele sale europene. Harta alăturată înfățișa un alt traseu care mergea spre sud, la Graz. Puncte roșii și câteva nume de localități unde se pare că oprește autobuzul în drum. Un pătrățel indică și orarul. În dreptul orașului Leoben unde mă aflam, văd trecută și ora 14:00, apoi 17:00. Doar ce-l scăpasem... E pus și prețul: 12 șilingi. Îi am...

Orașul Klagenfurt rămăsese departe, undeva mai jos, la vest. Parcă nu mai aveam de ales, Graz era singurul oraș unde mă puteam deplasa. Făcea parte oricum din etapa a doua pe care o plănuisem către Viena - Traiskirchen.

În golul de timp, m’am pus pe o bancă alăturată și am scos un sandviș din traistă. Greu să arăt deliciul de care aveam parte! În sus și în jos, mașini rare care își fac apariția din când în când. Unele se pierd pe străzile alăturate. Mi

se părea că șoseaua unde mă aflam era cam retrasă față de ce întâlneam până acum! Hotărât să aștept, mi-am aprins o țigară. Oamenii nu se vedeau pe nicaieri!

Sunt mai bine de 30 de minute de când aștept, și iată că se oprește un microbuz de culoare neagră aproape de banca unde mă găsesc. Se deschide geamul. Îmi spun în gând că a greșit, dacă încearcă să afle ceva direcții de la mine. Nu le înțeleg pe-ale mele, dar... Îmi face semn cu mâna să mă apropiesc de mașină. Ajung la geam, strâmtorat să găsesc pe scurt o frază în germană că nu înțeleg limba, un fel de „*kein deutsche*”. Omul de la volan este îmbrăcat în negru, are o cruce atârnată la piept: este un preot... Nu mai apuc să spun fraza care-mi frământa mintea, și îmi arată către stația goală. Sigur mă întreba dacă aștept autobuzul și unde merg. Am dat din cap și am spus: Graz. Repetă și el „Graz”, adică merge la Graz sau spre Graz - și-mi face semn să mă urc. Mi-am luat traista de pe bancă și m'am așezat în dreapta lui. Zâmbește blând către mine. Pornim... Îmi arată ora 17:00 la ceas și înțeleg că vom ajunge în Graz la ora 17:00. N'am dreptate, pentru că îmi arată stația de autobuz lăsată în urmă. Fac legătura că la 17:00 venea autobuzul. Cunoștea orarul...

Am aflat pe drum că a mai procedat în acest fel și cu alții. Își avea biserica chiar în Leoben, mi-a arătat fotografia ei pe care o avea lipită de bord lângă o mică cruciuliță. Din câte am înțeles, mergea la o altă biserică aflată în Graz, unde era implicat în anumite activități religioase cu copiii.

I-am povestit și lui că mergeam în Graz, dar că aveam ca itinerariu final lagărul de refugiați din Traiskirchen, lângă Viena. Ne înțelegem mai mult prin semne, cuvinte care se potrivesc și tot așa... Din când în când, îmi arată înălțimile semețe ale munților din jur, parcă a spune: „-Uite cât sunt de frumoși!” Încercăm, oricum, să facem sens cât putem în conversație...

O oră mai târziu intram în oraș. Mai multe străzi și am continuat pe marginea unei ape până când am ajuns la un parc. Îmi face semn că el mai are de mers înainte, dar că aici putem să oprim. Am coborât amândoi și m'am îndreptat către o stradă la dreapta. Mi-a repetat: „*Viena*”. Am înțeles că mergând înainte, ajungeam cumva la gară. Nu-i spuseseam cum voi face deplasarea de aici, dar el a subînțeles că voi folosi trenul. I-am mulțumit și ne-am strâns

mâinile. Am trecut pe trotuarul celălalt, la colțul străzii pe care mi-o arătase, iar el s'a îndreptat spre mașină. A pornit, mi-a făcut încă o dată semn cu mâna și curând l-am pierdut din vedere, contopit cu traficul intens.

GRAZ

N'aveam de gând să ajung la gară; doream să explorez orașul, să mă plimb pe străzi, să-i simt farmecul, să colind și să zburd ca o pasăre liberă, să mă pierd în forfota oamenilor, să observ... Toate erau noi pentru mine! Totul mă îndemna să nu pierd nici o clipă din acest extaz, din această euforie sufletească de care aveam așa de mare nevoie, să savurez și să trăiesc momentul! Întunericul din care veneam, mă îndemna parcă să mă reacordez la realitate. Toate resorturile mintale se accelerau procesului de reacomodare.

Am făcut la stânga și am pornit către o stradă mai aglomerată. Altfel de tramvaie de cum eram obișnuit, altă înfățișare... Oameni zâmbitori, lipsiți de probleme, vitrine care iau ochii și curățenie peste tot! Oare cum au ajuns acești oameni la așa nivel civilizat? Autocontrol: fumez și am început să mă uit în jur pe unde arunc chiștoacele! Hm! Nu-mi dă ghes inima să le mai azvârl pe jos!

Fete tinere, unele care privesc înapoi zâmbitoare, altele țăntoșe care pășesc înainte insensibile, parcă *metalizate*. Observ totul, sunt într'o transă căreia încerc să-i dau și eu o formă viabilă de înțelegere naturală. O metamorfoză la care încerc să fiu parte, și să mă adaptez... Parcă e prea mult! Sunt bântuit! Pășesc pe străzi și învăț la fiecare colț lucruri noi. Întreg procesul nu poate fi asimilat dintr'o dată și mă simt depășit!

Veneam dintr'un București cenușiu, fără lumini, clădiri în stare de paragină și o atmosferă de teroare tot mai apăsătoare, iar acum pășeam liber într'un alt oraș, care mă impresiona la fiecare pas cu frumusețea lui, cu arhitectura și atmosfera vibrantă pe care o degaja. Peste tot clădiri istorice, piețe fermecătoare, străzi înguste care te invită să le explorezi, parcuri cufundate în verdeață.

Am cutreierat până târziu în noapte și, într'o piață mai mică, m'am oprit pe o bancă. Începuse frigul și se vedeau tot mai puțini oameni pe străzi. Cuprins de foame, am scos și celălalt sandviș din traistă și m'am *ospătat*. Nu eram băgat în seamă de nimeni! Nimeni nu avea curiozitatea! Era un lucru banal pentru ei. Eram totuși neliniștit în fața perspectivei pentru o altă noapte sub cerul liber! Începusem să mă gândesc la cele ce urmau de făcut și întrevedeam multe zile și nopți ce urmau să vină și care trebuiau trecute până voi ajunge la destinație. Trec și doi polițiști care se plimbă în jurul pieței, apoi dispar pe o stradă din apropiere. Am cumpănit situația, apoi m'am decis hotărât, deși nu prea îmi dădea ghes alternativa. Voi merge la poliție, voi declara că sunt refugiat din România și că doresc să ajung în Traiskirchen.

Aproape de miezul nopții, m'am predat unui sediu de poliție din apropiere care se afla la încrucișarea câtorva străzi. Doar ce trecusem pe lângă el, câteva ore mai devreme. Am deschis ușa și am intrat într'un hol, unde pe stânga se afla un gemuleț, iar pe un scaun un polițist care cerceta niște hârtii răsfirate. S'a ridicat și cred că m'a întrebat ce doresc. Am scos buletinul de identitate pe care îl aveam asupra mea și am îngăimat: Romania. Atât am spus și i-am înmănat buletinul. L-a luat și a răsfoit filele până a ajuns la capăt, apoi l-a pus într'o parte și mi-a făcut semn să aștept. Am observat că era într-o stare relativă de anxietate în fața documentului. A dispărut pentru o clipă, apoi a revenit cu un alt polițist. A examinat și el buletinul, au vorbit ceva în germană probabil pe seama identității, apoi mi-a făcut semn către o ușă, tot pe stânga. A fost deschisă electronic, iar în partea cealaltă m'a primit polițistul chemat să discearnă rostul meu pe-aici. O întrebare în limba germană, probabil despre cum am ajuns în Austria și ce doream. Încerc să-i spun că nu înțeleg. Apoi m'a întrebat în limba engleză: „Passport”. I-am spus că nu am, că am trecut granița și vreau să ajung în Traiskirchen. Mi-a arătat un scaun alăturat și mi-a spus să aștept. Cunoștea și el puțin limba engleză, cât să ne înțelegem. Oricum se simțea tensiunea în fața căreia erau puși cei doi, scoși dintr'o dată din liniștea atât de caracteristică la această oră din noapte... Mă gândeam la diferența cu care acești oameni, chiar puși în fața unei astfel de situații, căutau afabili să mă înțeleagă, vis-à-vis de brutele pe care le lăsasem în urmă în România. Securitatea omniprezentă care..., dar continuarea o știți cu toții. Îmi cere cu multă politețe să-i predau traista de merinde, merge în spate, face

un inventar al ei și revine: să nu mă supăr, dar deocamdată v'a rămâne în posesia lor. Se face și o percheziție corporală, trebuie să scot totul din buzunare, le pun pe o măsuță improvizată, apoi sunt puse într'o mică pungă de carton. Îmi scrie numele pe ea cu o cariocă și pleacă...

Am așteptat aproape o oră! Polițistul a completat mai multe hârtii, apoi a revenit și m'a pus să le semnez. La final, mi-a făcut semn să-l urmez undeva pe la capătul coridorului.

După cum am relatat și în capitolele anterioare, înfățișarea mea nu avea un corespondent adecvat. Cred că puteam ca un hoit... Sunt pus în fața unei uși pe care era imprimată imaginea unui duș cu robinet, și mă introduce într'o baie unde se găseau două spații separate. Prinsă în zid, o masă dreptunghiulară de mici dimensiuni. Polițistul îmi spune că acolo trebuie să pun hainele, apoi să intru la duș. Avea scris deasupra, în mozaic, numărul unu. Am săpun, apă caldă, mă îmbăiez ca un copil aproape 1/4 de oră, până când polițistul intră și îmi arată un dulap plin de prosoape. Iese și îmi lasă un aparat de bărbierit din plastic. Dacă vreau pot să mă rad... Așteptam de mult un moment ca ăsta. Într'o parte, o oglindă acoperită de mici zăbrele subțiri pentru protecție. Nu-mi venea să cred că am parte de un asemenea tratament! Când am terminat, în sfârșit, arătam și eu normal, iar polițistul s'a minunat de schimbarea fizionomiei. Eram schimbat radical. Nu îmi aduc aminte dacă mi s'a făcut o fotografie sau așa ceva... Parcă nu!

Așa reconfortat, am pus hainele pe mine. Zâmbind radios, polițistul a revenit cu o ciocolată și un suc galben. Cred că era *Fanta*, deși avea gustul aproape de Cico din România. Un gest de bunătate la care nu mă așteptam, lucruri mici, dar care în acele circumstanțe mi-au adus un mare comfort. În ciuda atmosferei tensionate de la început, acești oameni s'au dovedit buni și înțelegători față de momentele dificile prin care treceam. Simțeam și trăiam cu adevărat un real sentiment de ușurare ...

Ajuns în celulă, mi s'au înmânat articolele de igienă personală. În comparație cu ceea ce am experimentat anterior în hruble securității, facilitățile și condițiile de care aveam parte acum erau aproape de nivel hotelier. În mijloc, ancorată solid, se afla o masă rotundă din lemn de culoare deschisă, ceruită pe deasupra și străjuită de două scaune care se puteau roti de la stânga la

dreapta. Eram singur într'o celulă largă și puteam să privesc de la fereastră spre afară, chiar dacă ea nu oferea o vedere la stradă, ci spre o intrare în pantă care se alinia celulelor de la subsol. Eram, desigur, fără nici o conexiune cu lumea exterioară, dar cu adevărat surprins de condițiile bune pe care le experimentam pentru prima dată în Austria, sub zălog.

Copleșit de gânduri, am reușit să mă odihnesc foarte bine în prima noapte. După toaletă, dimineața, am primit o masă simplă, dar hrănitoare: o cană cu lapte, pâine, unt și un fel de pătrățele de marmeladă. Poate părea ceva de neînțeles pentru unii. Nu exista, se pare, un program care trebuia respectat de cei reținuți.

Au trecut aproape două zile și de fiecare dată când gardianul privea în celulă, îmi făcea semn că totul va fi ok. Acești gardieni cred că se schimbau la fiecare a doua zi sau ceva asemănător. Eu, personal, am văzut trei gardieni diferiți în acest răstimp. Mă gândeam că voi avea să petrec mult timp în această celulă și eram cuprins de neliniște. O situație de nesiguranță și deosebit de stresantă, chiar dacă toate condițiile erau excelente din toate punctele de vedere. Închipuiți-vă că aveam ziare într'un stoc pe care, încercând să cuprind înțelesul celor spuse, ca să treacă timpul, le răsfoiam toată ziua.

Incertitudinea cu privire la viitor începuse să mă toace și aproape că mă condamnam regretând faptul că m'am predat și eram acum zălog în temniță.

În ultima zi, am îndrăznit să-l întreb pe unul din gardieni care era situația mea. După 1/2 de oră, a apărut polițistul care îmi completase datele și mi-a spus că în acea seară voi pleca la Traiskirchen cu o mașină care, odată pe săptămână, colecta refugiații din zona de est a graniței Austriei. În mijlocul incertitudinii, știrea mi-a provocat un sentiment de ușurare și de claritate. După două zile și două nopți în arest, chiar mai repede decât îmi închipuiam, iată că a revenit speranța.

Aproape de ora 09:00 seara, mi s'a dat consemnul să mă pregătesc pentru transport. Am ajuns în același hol unde a trebuit să semnez alte hârtii și m'au pus în repaus. Circa 45 de minute și mi s'a restituit traista, cele ce aveam prin buzunare și fuseseră indexate, apoi am ieșit afară. Ne-am rezemat de peretele de la stradă și am așteptat liniștiți să vină autobuzul. Polițistul și-a aprins o

țigară, mi-a oferit și mie una, și am vorbit câteva generalități, anume că Viena este frumoasă, că eu aș putea să mă stabilesc aici și tot așa...

În jur de 10 minute și a sosit autobuzul mult așteptat! I s'a predat șoferului hârtia cu datele mele, și acesta îmi face semn ca să urc. Disting în semiîntunericul din interior că mai sunt 5-6 persoane, care la rândul lor mă cercetează din priviri...

Este ultimul pas al călătoriei mele către lagărul de refugiați.

GRAZ – TRAIKIRCHEN

Transferul către Traiskirchen a fost o experiență plină de emoții, un moment mixt, amestec de speranță și anxietate. Să fii într'un autobuz cu alți refugiați, fiecare cu propria poveste și propriile speranțe, a fost o experiență intensă. Totuși, nu eram singur în această călătorie.

Am călătorit toată noaptea, cu două opriri pentru a culege alți refugiați; am fost lăsați să coborâm și să fumăm în scurtul răstimp de îmbarcare. O experiență obositoare, dar și plină de speranță. În total s'au strâns în jur de 10-12 persoane. Am primit și hrană: un sandviș și o sticlă de apă.

Dimineața, am ajuns în cele din urmă în incinta lagărului de refugiați din Traiskirchen. Se începe procesul de înregistrare, au loc interviurile cu oficialitățile și la final suntem introduși într'o clădire anexă. Cele trei femei tinere sunt separate de noi: primim produse de igienă proprie, spumă de ras „Barbasol”, aparate de ras, săpun, pastă de dinți, periute și altele. Trec, așa, mai multe ore.

Suntem înștiințați că va trebui să petrecem o perioadă de carantină (cred că două sau trei săptămâni), timp în care declarațiile vor fi verificate și vor avea loc noi interviuri, apoi suntem conduși „pe carantină”, la penultimul etaj al unei clădiri imense în lungime.

Începe o perioadă de așteptare și separare plină de emoții, cu reguli de rutină care trebuie respectate pentru siguranța tuturor, etc.

Condițiile din carantină nu au fost tocmai bune. Eram cam 8 - 10 persoane de diferite naționalități într'o cameră, iar spațiul destul de aglomerat. Întreg etajul este plin de asemenea camere, o atmosferă aproape sufocantă. Toaletele sunt neîngrijite, ceea ce adaugă un discomfort suplimentar. Menținerea unui nivel de igienă adecvat se face deosebit de greu. Comunicarea cu etajele inferioare este restricționată, iar acest fapt accentuează și mai mult sentimentul de izolare.

Sunt și români în acest conglomerat de naționalități. Ne împrietenim, schimbăm impresii, depănăm amintiri, ne încurajăm reciproc și privim cu speranță către viitor. Unii vor să rămână în diverse țări din Europa unde au rude apropiate, alții vor să meargă în Canada, America, Australia.

Una dintre puținele modalități de a mă menține ocupat și de a face față stresului, au fost plimbările pe culoarele lungi. Este de înțeles că această perioadă a fost dificilă și plină de greutate. Foarte mulți polonezi⁶, cehi, est-germani, albanezi, câțiva unguri și tot așa.

Într'una din zile, aflu printr'un prieten că un român are în posesie câteva numere dintr'o revistă românească tipărită în Spania. Cum? O publicație făcută de românii refugiați? Așa am făcut cunoștință cu revista „*Carpații*” editată de Traian Popescu la Madrid. Mi le-a împrumutat cu greu; luam contact cu presa liberă din exil, ba mai mult, presa legionară. Pentru mine, un moment crucial.

Presa liberă a avut un impact semnificativ asupra refugiaților, oferindu-le o sursă de informații nefiltrate și o conexiune cu realitatea din afara lagărului.

⁶ - Mulți dintre polonezi erau pur și simplu *aruncați afară*, după cum am aflat chiar de la ei, ca opozanți ai regimului. Luaseră parte la mișcările de protest care au avut loc în porturile poloneze sau pe teritoriul țării lor, iar această formă era considerată optimă de regimul comunist pentru a se *debarasa* de ei atunci când presiunile, persecuțiile și teroarea exercitată nu dădeau rezultate. Cei mai mulți soseau cu mașinile, împreună cu întreaga familie. Numărul lor va crește simțitor de altfel în cursul următorilor ani, odată cu înființarea mișcării „Solidaritatea”.

Un alt grup numeros era cel al est-germanilor care, la rândul lor, în urma numeroaselor măsuri de austeritate impuse de regim, persecuțiilor din partea poliției secrete „Stasi” etc., reușeau să ajungă în Austria în diverse forme. Cei mai mulți erau triați și relativ rapid trimiși în Germania de Vest, o parte chiar la rudele lor despărțite la finele celui de al 2-lea război mondial.

Pentru mulți refugiați, citirea publicațiilor din exil precum revista „*Carpații*”, a fost esențială pentru menținerea moralului și a speranței, ajutându-i să rămână informați și conectați cu realitățile. Continuarea luptei împotriva comunismului, această chemare care se repeta în paginile revistei, m’a întărit și mi-a dat un imbold pentru viața și pentru activitatea mea ulterioară în exil.

Faptul că revista „*Carpații*” cum și alte publicații în limba română - cum am observat ulterior - se păstrau și se împrumutau între refugiați, arată cât erau de prețioase și de importante. Prezentarea realităților, cu o diversitate de opinii, în contrast cu propaganda comunistă pe care o citisem în țară, a reprezentat o sursă importantă de informații și de claritate pentru mine și mulți alți refugiați.

După perioada de carantină, câteva săptămâni am rămas în lagăr. Selectați, o parte dintre noi au fost repartizați la diverse pensiuni. Eu am ajuns la Pensiunea „Schiff”, în St. Georgen im Attergau, un mic orașel frumos și liniștit situat în regiunea Oberösterreich din Austria între orașele Linz și Salzburg. Această schimbare mi-a oferit, în sfârșit, un sentiment de stabilitate și normalitate după perioada dificilă din lagăr.

*
* *

Și tot de aici, am plecat în America...

S F Â R Ș I T

Lagărul de refugiați din Traiskirchen în câteva ipostaze

Intrarea principală a lagărului de refugiați din Traiskirchen, Otto Glöckel Straße 24, așa cum arăta în acei ani (aproximativ ca și în imaginea de față). În stânga, clădirea administrației lagărului (Lagerleitung). Foto: Tony Griffen, 1999.

Intrarea principală a lagărului de refugiați așa cum arată astăzi (via Google Street view).

Cea de a 2-a intrare în lagărul de la Traiskirchen rezervată autorităților lagărului. În fundal, clădiri aferente care îndeplineau diverse funcțiuni.

Clădirea principală a lagărului unde erau cazați refugiații; la mijloc, se găsea sala de mese. Alte clădiri din complex erau destinate familiștilor, etc.⁷

⁷ - În 1980 sau 1981, serviciul secret austriac a descoperit și arestat un spion din conducerea lagărului, care transmitea de mai mulți ani date și informații serviciilor secrete din est cu privire la refugiații înregistrați în lagăr. Din păcate, nu cunosc alte amănunte despre cele ce s'au întâmplat ulterior în cazul acestui agent.

Revelion 1981, Pensiunea "Schiff", St. Georgen im Attergau, Austria (Dana, Cehia).

1981, St. Georgen im Attergau, Austria (Alenka, fostă prezentatoare la tv. din Praga).

A photograph of a forest path. Sunlight filters through the dense canopy of green trees, creating a dappled light effect on the ground covered with fallen leaves. The path leads into the distance, flanked by tall, slender tree trunks.

Tuturor celor
care în
încercarea lor
de a ajunge în
Libertate
au fost uciși la
granițele
României